

92-009

OP BETON IS HET HARD DANSEN

BELEIDSNOTITIE VOOR DE AMATEURDANS IN DE PROVINCIE GRONINGEN

Een uitgave van het Centrum voor Amateurkunst [sKGV]
en de Stichting Amateurdans Groningen

HARD DANCE
IS HE
OP BETON

RESERVATION FOR THE PAPERWORK IS DE PROVIDED ONLY

The design was by Control and Graphics (NY)
in the Spring Summer 1970

Annelie Veenstra
December 1991

Boekmanstichting - Bibliotheek

Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
telefoon ~~24 37 36~~ ~~24 37 37~~ ~~24 37 38~~ / 24 37 39

De uitleentermijn bedraagt een maand. Mits tijdig
aangevraagd is verlenging met een maand moge-
lijk, tenzij de publikatie inmiddels is besproken.

De uitleentermijn is verstreken op:

--	--

Voorwoord

Het Centrum voor Amateurkunst (CAK) en de provinciale koepel Stichting Amateurdans Groningen werken sinds 1990 samen aan de ontwikkeling en de structurering van de amateurdans in de provincie Groningen.

Amateurdans in Groningen was tot dusverre nauwelijks in kaart gebracht en er bestond geen centraal punt van waaruit afstemming en bundeling van activiteiten kon plaatsvinden. Anderzijds bleek de amateurdans kwantitatief in de provincie te floreren. Deze constatering vormden voor het CAK en de StA de aanleiding om een gedegen onderzoek uit te voeren naar de situatie waarin de amateurdans zich bevindt. Dit onderzoek leverde veel opzienbarend materiaal op van waaruit een aantal beleidsuitgangspunten zijn geformuleerd.

"Op beton is het hard dansen" is tegelijkertijd een situatieschets en een inventarisatie van wensen en problemen in het veld van de amateurdans. In samenwerking met de gemeentelijke en provinciale overheid willen CAK en StA de ontwikkelingen van de amateurdans in Groningen ondersteunen, begeleiden en initiëren.

Voorliggende nota biedt daartoe voldoende bouwstenen.

In opdracht van het Centrum voor Amateurkunst
en de Stichting Amateurdans

Annette Veenstra.

Groningen, november 1991

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel. 243739

Inhoudsopgave

Voorwoord	2	Presentatiegerichte amateurdans	23
Inhoudsopgave	3	Amateurdansproduktiegroepen	23
Inleiding	4	Folkloristische presentatiegroepen	24
1 Amateuristische danskunstbeoefening		Knelpunten	25
Amateuristische danskunstbeoefening	5	Professionele choreografen en amateurdansers	27
Amateurdanser	5	Amateur Dansfestival	27
Amateurtheaterdans	6	Samenvatting Presentatiegerichte Amateurdans	29
Het beleidsgebied	6	Kader	30
Relatie KV/AK-dans	7	Dansdocenten	30
Jazzdans binnen gymnastiekverenigingen	7	Gymnastiek- en jazzleidsters	31
		Volksdansleiders	32
		Bijscholingen voor het kader	33
		Knelpunten	33
2 Beleid		Samenvatting kader	34
De provincie	9		
Beleid van de Provinciale overheid	9	4 Wat er moet gebeuren	
Het Provinciale Anjerfonds	10	Inhoudelijke uitgangspunten	35
De stad Groningen	10	Problemen die opgelost moeten worden	35
Gemeentelijk beleid	11	De structurele problemen	35
Beleid van de overige gemeenten	11	Specifieke problemen	36
Weinig overleg en contact	12	Hoe lossen we die problemen op	36
Overkoepelende organen	12	Bevordering van integratie van het veld	36
De Stichting Amateurdans	12	Een goede dienstverlening aan het veld	37
De Werkgroep Volksdans Groningen	13	Kwaliteitsverbetering	37
Het Centrum voor Amateurkunst	14	Stimulering en ontwikkeling	37
Het Centrum voor Amateurkunst en Dans	14	Belangenbehartiging/promotie	37
Samenvatting Beleid	15	Hoe zijn deze doelen te realiseren	38
		Taken van de ondersteuningfunctie	38
		Dansdocentenoverleg	39
		Informatie	39
		Faciliteiten	39
		Amateurdansfestival	40
		De rol van de overheden	40
		De omvang van de amateurdans in schema	41
		Noten	43
		Literatuur	45
3 Situatieschets			
Dansonderricht	17		
Particuliere ballet- en dansscholen	17		
Muziekscholen en Creativiteitscentra	18		
De USVA	18		
De voorbereiding op de dansvakopleiding	19		
Gymnastiek- en sportverenigingen	20		
Volksdans/Folklore	21		
De buurthuizen en wijkcentra	21		
Samenvatting Dansonderricht	22		

Inleiding

De amateurdans maakt momenteel een stormachtige ontwikkeling door. De dans beweegt zich van studio (de balletschool) naar theater, want steeds meer amateurdansers willen het podium op. Dit levert een aantal specifieke problemen op die voor de amateurdans in het algemeen gelden. In Groningen maakt deze ontwikkeling, naast de problemen die al langere tijd spelen, extra duidelijk dat er geen voorzieningen zijn. Op provinciaal en gemeentelijk nivo is er nog geen enkele instelling die over voldoende inhoudelijke kennis of menskracht beschikt om passende oplossingen te zoeken.

De gemeentelijke en provinciale overheid hebben tot nu toe geen of minimaal beleid gevoerd ten aanzien van de amateurdans in Groningen. Wel leggen zij in hun beleidsvoornemens sinds enkele jaren prioriteit bij de ontwikkeling en stimulering van de Amateuristische Danskunstbeoefening (AK-dans). Dit heeft in Groningen tot nu toe tot weinig veranderingen geleid. Van de subsidieregeling die de gemeente Groningen in het leven heeft geroepen voor de amateurdans, wordt bijvoorbeeld nauwelijks gebruik gemaakt.

In september 1990 is begonnen met een uitvoerige inventarisatie van het veld. Er is een enquête gehouden onder dansscholen en dansdocenten, die de behoefte peilde aan ondersteuning van het kader en belangrijke informatie opleverde. Terwijl de inventarisatie werd voortgezet startte in februari 1991 de eerste fase van het schrijven van dit beleidsplan. Het verzamelen en registreren van gegevens is nog niet afgerond. Het is een omvangrijke taak door de diversiteit van het veld en het grote aantal activiteiten, maar langzamerhand is er een redelijk compleet beeld van het amateurdansveld aan het ontstaan.

De gegevens die nu reeds ter beschikking staan en een groot aantal gesprekken dat gevoerd is met mensen uit het veld, deskundigen uit andere provincies en vertegenwoordigers van landelijke organisaties vormen de basis van deze beleidsnotitie. Daarnaast werd onderzoek gedaan naar het beleid op het gebied van de AK-dans in andere provincies. In "Op beton is het hard dansen" is in beperkte mate cijfermateriaal opgenomen. Aantallen zullen voornamelijk bij benadering vermeld worden. Exacte cijfers zijn te vinden in de doctoraal-scriptie "Hardlopen, Hoogvliegen, maar vooral Doordouwen, de inhaalmanoeuvre van de amateurdans in de provincie Groningen", waar deze notitie deel van uitmaakt.

Hoofdstuk 1 van deze notitie bevat een afbakening van het gebied waarvoor dit plan beleid formuleert en een bepaling van de begrippen die gehanteerd worden. Hoofdstuk 2 geeft een algemeen beeld van de amateurdans in stad en provincie Groningen, de rol en het beleid van de overheden en het functioneren van de koepelorganisaties. Hoofdstuk 3 gaat dieper in op de verschillende sectoren, gerangschikt onder 'dansonderricht', 'presentatiegerichte amateurdans' en 'kader'. Hoofdstuk 4 geeft in hoofdlijnen aan wat er gedaan moet worden om de situatie van de amateurdans in de provincie Groningen te verbeteren. Hiertoe worden doelen en voorwaarden gesteld en aanbevelingen gedaan. Elk hoofdstuk wordt afgesloten met een gekaderde samenvatting.

Hoofdstuk 1 Amateuristische danskunstbeoefening

Amateuristische danskunstbeoefening

Amateuristische danskunstbeoefening (AK-dans) is het al of niet presentatie- of theatergericht beoefenen van dans door amateurs. Dit behoeft een nadere toelichting.

De definitie van 'een amateur' die door het CAK en ook in dit beleidsplan gehanteerd wordt is de volgende:

"Een amateur is iedereen die zich met kunst bezighoudt, zonder daarmee in zijn/haar levensonderhoud te willen voorzien. Amateurs kunnen professionele standaards nastreven en professioneel geschoold zijn".

Amateurkunst verwijst naar een neutraal begrip, ontdaan van het kwaliteitsoordeel dat "amateuristisch" van "professioneel" zou onderscheiden.

Amateurdanser

De amateurdanser is op veel verschillende plaatsen te vinden.

Volksdansers beoefenen hun dans veelal in verenigingsverband. Liefhebbers van andere dansstijlen, zoals klassiek ballet, moderne dans en jazzdans, kunnen terecht bij muziekscholen, creativiteitscentra, bij (privé)balletscholen. Verder wordt er gedanst binnen het sociaal-cultureel werk, in buurthuizen en binnen veel sportverenigingen. In vele gevallen gaat het om cursussen, begeleid door een professionele dansdocent. Vaak is er duidelijk sprake van scholing en vorming en is er geen sprake van theater-aspiraties. Leerlingenuitvoeringen nemen een geheel eigen plaats in. In de AK-dans zijn enerzijds de niet professioneel geschoolde dansers en niet specifiek geschoolde choreografen (docenten of dansers) en anderzijds de dansdocenten met een vakopleiding en professionele choreografen actief.

Samenwerking tussen en integratie van professionele en amateuristische danskunst komt steeds vaker voor. Bijvoorbeeld in de vorm van een beroepschoreograaf die een stuk maakt voor amateurdansers. Deze projecten stimuleren de amateuristische danskunst in haar ontwikkeling, onder andere door het creëren van een geschikt repertoire voor amateurdansers. Het is daarbij niet de bedoeling dat de amateurdans een zwakke afspiegeling van de professionele dans wordt, maar zich ontpopt als een volwaardige vorm van danskunst, waarin de dansers, met al hun mogelijkheden en beperkingen, volledig tot hun recht kunnen komen. Het landelijke beleid voor de amateurdans spiegelt zich echter wel degelijk aan de professionele dans. Het is de bedoeling dat amateurdansers zich op professionele wijze kunnen presenteren, in dezelfde stijlen die gangbaar zijn als in de professionele dans; moderne dans, jazzdans, klassieke dans en folklore. Hierbij opent de moderne dans voor amateurs de meeste deuren naar 'het podium'.

Amateurtheaterdans

Recent zijn er accentverschuivingen waar te nemen binnen de AK-dans. Bij de dansdocenten en amateurdansers die in particuliere balletscholen, muziekscholen en creativiteitscentra actief zijn, komt steeds meer belangstelling voor het maken van theaterproducties, los van de lessen en de regelmatig terugkerende leerlingenvoorstellingen.

Deze interesse komt vanuit de amateurdansers zelf en wordt ook gestimuleerd door de provinciale en landelijke amateurdansfestivals. Er ontstaan legio amateurdans-productiegroepen, vaak voortkomend uit gevorderde groepen van balletscholen, die een geheel eigen dansprogramma maken en daarmee de podia 'bestormen'. Steeds meer amateurdansers willen meer met hun kunst doen en zoeken een publiek om zich voor te presenteren. Door deze presentatiegerichtheid ontwikkelt zich de amateurtheaterdans. Uitgaande van het eigen karakter van de amateurdans en de mogelijkheden en beperkingen van de deelnemers komen volwaardige dansvoorstellingen tot stand.

De volksdans was altijd al, behalve in de recreatieve groepen, gericht op het maken van presentaties en voorstellingen. Met name op dit gebied liggen er voor deze twee sectoren mogelijkheden om van elkaar te leren en samen te werken.

Het beleidsgebied

De nadruk die in deze notitie zal liggen op de amateurtheaterdans, hangt samen met de doelstellingen van het CAK.

Er wordt ruime aandacht besteed aan de leerlingenuitvoeringen van de balletscholen, folkloristische presentatiegroepen en amateurdansproductiegroepen. Scholing en vorming (ook van het kader) zijn echter onlosmakelijk verbonden met en zelfs een voorwaarde voor podiumgerichte amateurdans en vormen daarom onderwerp van deze notitie.

Bepaalde sectoren van de dans worden niet opgenomen in deze notitie of slechts zijdelings behandeld omdat:

1. er niet theater/presentatie-gericht gewerkt wordt
  2. de sector(dansstijl) tot nu toe altijd buiten de amateuristische danskunst viel
  3. er al een eigen verzorgingsstructuur is
- De professionele dans heeft een eigen verzorgingsstructuur en valt buiten het bestek van deze notitie, behalve daar waar er verbanden (kunnen) liggen met de amateurdans.
  - Stijldansen of ballroomdans (Latin of Rock & Roll) is door de jaren heen steeds beschouwd als een aparte vorm van dansbeoefening, niet vallend binnen de formele kaders van de amateuristische kunstbeoefening of kunstzinnige vorming. De voornaamste reden hiervoor is dat stijldans of ballroomdans niet tot de theaterdans gerekend wordt (de dansers gaan niet het podium op). Daarnaast kennen deze dansvormen een geheel eigen circuit van wedstrijden en presentaties, een eigen beroepsvereniging en een systeem voor kwaliteitsbewaking. De stijldanssector komt in deze notitie dan ook niet aan de orde.

- De hofdansverenigingen, Les Gais Galants en Plaisir Courtois, worden niet uitgebreid behandeld, omdat zij weinig binding hebben met de rest van de amateurdanswereld. De groepen zijn in hoge mate presentatiegericht, maar functioneren binnen een eigen circuit. De problematieken die in deze notitie geschetst worden voor de presentatiegerichte amateurdans hebben geen betrekking op de hofdansgroepen.
- De dansante vorming (KV-dans) heeft een ander werkterrein, een eigen steunfunctie en is niet podiumgericht. De KV-dans zal alleen hierna kort aan de orde komen om de grenzen van het beleidsgebied duidelijk te stellen.

Relatie KV/AK-dans

De kunstzinnige vorming en amateuristische kunstbeoefening zijn met elkaar verweven en alleen kunstmatig van elkaar te scheiden. De KV-dans wordt wel gezien als voorwaardescheppend voor de AK-dans. Natuurlijk zijn lang niet alle activiteiten binnen de particuliere balletscholen en muziekscholen gericht op presentatie of produktie. Het gaat immers meestal om cursussen/lessen. Toch worden de balletscholen in deze notitie gerekend tot het terrein van de AK-dans, omdat deze vorming zich afspeelt in de vrije tijd en daarmee duidelijk een heel ander gebied bestrijkt dan de binnenschoolse dansante vorming, de steunfunctie kunstzinnige vorming.

Alle projecten die gegeven worden op basisscholen en het vervolgonderwijs, de begeleiding aan de docenten van deze instellingen en schoolvoorstellingen, vaak in samenwerking met professionele dansgezelschappen, vallen in deze notitie onder de KV-dans.

De twee steunfuncties KV- en AK-dans hebben dus twee van elkaar gescheiden werkterreinen en verschillende doelgroepen. Raakvlakken zijn er echter ook, op inhoudelijk gebied, zoals de samenwerking met professionele gezelschappen en het cursuswerk. Samenwerking bij projecten is zeker niet uitgesloten.

De KV-steunfunctie dans in Groningen is ondermeer ondergebracht bij de stichting Kunstzinnige Vorming Groningen waar het Centrum voor Amateurkunst een afdeling van is. Bij de sKVG zijn twee consulenten parttime aangesteld ten behoeve van de steunfunctie KV-dans (allerlei discipline's). Bij het IVAK te Delfzijl is een parttime consulente werkzaam in de discipline volksdans.

Jazzdans binnen gymnastiekverenigingen

Voor de jazzdansafdelingen van gymnastiekverenigingen zijn er binnen de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Bond (KNGB) voorzieningen gecreëerd. De docenten hebben geen dansvakopleiding, maar veelal een diploma van het KNGB of een sportopleiding. In de danswereld bestaat nauwelijks erkenning voor deze beoefening van de dans. Het is een landelijk vraagstuk of deze sector opgenomen moet worden in het beleid voor de amateuristische danskunst. Tot nu toe is dat altijd wel het geval geweest. Er zijn namelijk veel overeenkomsten met de amateuristische danskunstbeoefening binnen balletscholen e.d. Zo zijn er vele gymnastiekverenigingen die zich met een dansgroep presenteren op het amateurdansfestival en op de door de gymnastiekbonden georganiseerde Demogyada's ⁽¹⁾ is er heel wat pure dans te bekijken. Deze vorm van dansbeoefening wordt dan ook behandeld in deze notitie.

Hoofdstuk 2 Beleid

De Provincie

Het wordt over het algemeen gezien als een niet te veranderen probleem: het feit dat het activiteitsniveau op dansgebied in de provincie lager ligt dan in de stad. Dit klopt inderdaad als het aantal (amateur)dansvoorstellingen in ogenschouw wordt genomen of wanneer er gekeken wordt naar het aanbod van dansstijlen. Toch lopen de aantallen beoefenaars van de amateurdans in de stad en de provincie niet ver uiteen.

Wel ligt de verdeling over de verschillende sectoren anders. In de provincie zijn er meer volksdancers, meer jazzdancers binnen de gymnastiekverenigingen en meer deelnemers aan het Meer Bewegen voor Ouderen.

De grotere plaatsen kennen over het algemeen 1 of 2 particuliere balletscholen. Het aanbod van dansstijlen is minder divers dan in de stad, er wordt voornamelijk klassiek en jazz gedoceerd. In de kleinere gemeentes zijn meestal alleen gymnastiekverenigingen met een jazzdansafdeling. Een belangrijk deel van het dansonderricht wordt in de provincie verzorgd door de muziekscholen. (In tegenstelling tot de stad Groningen, waar de particuliere sector heel groot is.)

De muziekscholen in de provincie vallen onder intergemeentelijke regelingen en hebben dependances in omliggende plaatsen. Ook hier wordt voornamelijk klassiek en jazz gedoceerd, naast aerobics en keepfit.

Over de provincie verspreid zijn er voor zover bekend 11 volksdansverenigingen, 5 folkloristische presentatiegroepen, 80 groepen plattelandsvrouwen die volksdansen en 130 volksdansgroepen in het kader van Meer Bewegen voor Ouderen. Amateurtheaterdansgroepen zijn in de provincie niet te vinden en het aantal dansvoorstellingen door amateurs is in de provincie relatief en absoluut veel kleiner dan in de stad Groningen.

Beleid van de provinciale overheid

De provinciale overheid draagt haar steentje bij aan de professionele danskunst en legt prioriteit bij de dans in het algemeen. Zij onderkent het probleem dat de amateurdans in tegenstelling tot de professionele dans en de amateuristische toneel- en muziekbeoefening geen structurele ondersteuning heeft.

De financiële vertaling van deze beleidsuitspraken houdt in dat de provincie f 5.000,- per jaar toekent aan de Stichting Amateurdans, voor organisatie- en administratiekosten, met ingang van 1991.

Daarnaast maakt de provincie het voornemen kenbaar om met ingang van 1992 f 30.000,- beschikbaar te stellen voor een half-time steunfunctionaris AK-dans bij het CAK. De provincie steunt al een aantal jaren de Werkgroep Volksdans.

Dit overkoepelend orgaan voor de volksdans gebruikt de jaarlijkse bijdrage van f 2.000,- voornamelijk voor administratieve kosten, het verspreiden van informatie en voor een klein gedeelte voor kwaliteitsverbetering van de leiders.

^ Het Provinciale Anjerfonds

Het Provinciale Anjerfonds draagt in vergelijking met het totale budget van het fonds een zeer klein gedeelte bij aan de amateurdans. Het totale subsidiebudget voor Groningen in 1989 bedroeg f 489.800,-. Hiervan ging f 37.475,- naar de sector amateuristisch toneel/cabaret/dans en mime. Slechts f 2.460,- was bestemd voor amateurdans. In de sector folklore/regionale cultuur lag de verhouding in Groningen iets gunstiger. Het Anjerfonds kende f 4.000,- toe aan volksdansgroepen uit een bedrag van f 11.300,-, dat voor folkore bestemd was.

In de andere provincies is de situatie niet beter, al liggen de verhoudingen folkloristische dans en andere danssectoren soms anders. Noord Brabant bijvoorbeeld had in 1989 een totaalbudget van f 1027.800,-. De sector amateuristisch toneel/cabaret/ dans en mime kreeg hiervan f 14.200,- toegewezen, waarvan f 6.000,- aan de dans werd besteed.

De sector folklore in deze provincie kreeg de beschikking over f 43.196,-. Hiervan ging slechts f 7.525,- van de naar volksdansgroepen. Over het algemeen wordt de amateurdans minimaal bedeed door de bestaande fondsen. Het Anjerfonds staat hierin beslist niet alleen.

De stad Groningen

Groningen profileert zichzelf als dansstad. Het gezelschap Reflex en Stichting Groningen Dansstad, die het Internationaal Choreografen Concours eigentijdse dans en een (professioneel) dansfestival organiseert, spelen een grote rol in deze profilering, evenals de sinds kort gevestigde vooropleiding ballet aan het Röllingcollege. De publieke belangstelling voor de vele dansvoorstellingen is goed te noemen. Het feit dat Groningen een studentenstad is met een relatief jonge bevolking, zal hierin zeker meespelen.

De sector amateurdans in de stad is omvangrijk, alleen al binnen de dans- en balletscholen zijn er meer dan 2000 mensen actief. Elk jaar is er aan het eind van het seizoen een ware explosie van dansschooluitvoeringen en leerlingenpresentaties die zeer goed bezocht worden. Het universitaire vormingscentrum, de USVA, kent een bloeiende afdeling dans, waar in een groot aantal dansstijlen aan zo'n 300 leerlingen (voornamelijk studenten) les wordt gegeven. De dansscholen organiseren incidenteel open workshops met gastdocenten in diverse danstijlen. Een aantal scholen heeft een eigen presentatie-/produktiegroep die regelmatig buiten de school voorstellingen geeft en/of stimuleert leerlingen om zelf choreografieën te maken. Daarnaast wordt er binnen gymnastiekverenigingen een onbekend, maar niet te onderschatten, aantal jazzdanslessen gegeven.

Op particulier initiatief worden er regelmatig workshops Afrikaanse dans georganiseerd in de Studio in de Akkerstraat. Van andere activiteiten betreffende de etnische⁽²⁾ dans bestaat geen overzicht. Deze vinden vooral plaats in de wijkcentra en buurthuizen. Daar worden regelmatig allerlei danscursussen voor de buurtbewoners opgezet. De stichting Centrum voor Kinderkunst verzorgt uren dans voor moeders met baby's en voor kinderen vanaf 4 jaar lessen volksdans en kleuterdans. Op volksdansgebied is er de vereniging 'Teu' en de folkloristische presentatiegroep 'Hai la Joc'. De stad kent verder twee hofdansverenigingen 'Plaisir Courtois' en 'Les Gais Galants'. Elke zomer is er een zondagsmarkt die geheel in het teken staat van de dans in Groningen.

Gemeentelijk beleid

De gemeente Groningen maakt kenbaar dat ze "de amateurdans wil ondersteunen om binnen de gehele sector positieve ontwikkelingen op elkaar wil laten inwerken en daardoor een verdere uitbouw mogelijk te maken.

"In de slijpstream van de (semi-)professionele groepen als Reflex, Aidjamal en Foltz & Company ⁽³⁾ zijn er vele personen en instellingen actief die een extra impuls zouden kunnen gebruiken". (Nota Structuur in Cultuur 1988-1991).

De gemeente verhoogde daarom in 1989 het budget van de regeling voor amateuristische kunstbeoefening met f 25.000,- en maakte het vervolgens voor amateurdansgroepen mogelijk om een beroep te doen op deze regeling. Groepen kunnen in deze regeling opgenomen worden en ontvangen na aanvraag elk jaar een bepaald bedrag voor exploitatiekosten. In de jongste cultuurnota van de gemeente "Het Pamflet"(1992-1995) kijkt men zeer tevreden terug op de afgelopen drie jaar, alle problemen lijken door de nieuwe regeling opgelost. Toch heeft tot nu toe geen enkele amateurtheaterdansgroep gebruik gemaakt van de mogelijkheden die de nieuwe regeling biedt. Alleen volksdansvereniging 'Teu' en 'Hai la Joc' doen een beroep op de regeling.

Daarnaast is er de incidentenpot waar een beroep op gedaan kan worden bij incidentele evenementen of projecten. "Het Pamflet" spreekt lovend over de stimulerende werking die van het incidenteel beschikbare budget uit ging de afgelopen jaren. Ook hier schittert de amateurdans echter door afwezigheid, met uitzondering van de subsidie-aanvragen door de USVA en voor het Amateurdansfestival in 1989 en 1991.

De incidentenpot is vooral een instrument om flexibel beleid te kunnen voeren en adequaat te kunnen reageren op nieuwe ontwikkelingen en initiatieven uit het veld. Voor de amateurdans is kennelijk meer nodig dan deze stimulans.

De gemeente is aan het onderzoeken waar de oorzaken liggen voor het achterblijven van deze sector. De Adviesraad Cultuur van de gemeente heeft in november 1991 een deelnota dans uitgebracht. Een schriftelijke reactie hierop van de Stichting Amateurdans en het Centrum voor Amateurkunst volgt in de december 1991.

Beleid van de overige gemeentes

De overige gemeentes in de provincie voeren weinig tot geen beleid ten aanzien van de dans. Een enkele culturele raad draagt zorg voor het programmeren van professionele dansvoorstellingen en sommige gemeentes subsidiëren een muziekschool of creativiteitscentrum met een dansafdeling.

De mogelijkheid om de actieve danskunstbeoefening te bevorderen door de receptieve te stimuleren wordt nauwelijks gebruikt. Door het geringe aantal dansvoorstellingen heeft zich geen dans-minded publiek kunnen ontwikkelen, waardoor het programmeren van dans zeer problematisch blijft.

Volksdansverenigingen kunnen in tegenstelling tot muziek-, toneel- en sportverenigingen meestal geen aanspraak maken op gemeentelijke subsidiegelden. Particuliere balletscholen hebben het stempel "commercieel" en komen niet in aanmerking voor enige financiële ondersteuning. Een enkele gemeente heeft een soort "incidentenpot" waar verenigingen bij evenementen een beroep op kunnen doen. Volksdansverenigingen zijn ook hier, met een enkele uitzondering, uitgesloten.

Weinig overleg en contact

Voor zowel de stad als de provincie geldt dat instellingen, scholen en verenigingen geïsoleerd van elkaar functioneren. Activiteiten worden niet op elkaar afgestemd en er vindt geen overleg plaats tussen de instellingen. Zo vonden er dit voorjaar in een tijdsbestek van 3 weken 9 dansschooluitvoeringen plaats.

Tussen de personen en instellingen die in de provincie en in de stad opereren bestaat vrijwel geen contact.

Informatieverschaffing naar personen die actief zijn op het gebied van de dans is schaars en incidenteel. Het is duidelijk gebleken dat hier een belangrijke communicatieve taak ligt voor de Stichting Amateurdans. Informatievoorziening en overleg zijn van het grootste belang wanneer men tot meer samenhang in het veld en enige coördinatie van activiteiten wil komen.

Ook binnen de volksdanswereld is een gebrek aan samenhang en overleg zichtbaar. De Werkgroep Volksdans slaagde er tot nu toe niet in hier verandering in te brengen. Een samenwerkingsverband met de Stichting Amateurdans kan hier ongetwijfeld uitkomst bieden.

Niet alleen binnen de sectoren, maar ook tussen de volksdanssector en de rest van het amateurdansveld bestaat geen enkel overleg. Het zijn twee volledig van elkaar gescheiden werelden. Dit is historisch zo gegroeid en zal niet snel veranderen. Een bundeling van krachten en kennis kan echter tot waardevolle initiatieven leiden.

Overkoepelende organen

Op het moment zijn er in Groningen twee overkoepelende instellingen die zich bezig houden met de amateurdans:

1. De Stichting Amateurdans (StA)
2. De Werkgroep Volksdans

Het Centrum voor Amateurkunst huisvest en ondersteunt de Stichting Amateurdans en heeft inmiddels een overleg op gang gebracht met de Werkgroep Volksdans. In de nu volgende paragrafen zal het huidige functioneren van deze instellingen beschreven worden.

De Stichting Amateurdans

In Groningen is (buiten het dansveld om) het initiatief genomen om een overkoepelend orgaan op te richten met als belangrijkste doelstelling het stimuleren en ondersteunen van de amateuristische danskunstbeoefening. De Stichting Amateurdans komt voort uit de werkgroep die het tweede amateurdansfestival organiseerde en is op instigatie van het CAK tot een blijvende groep geformeerd. De StA is gehuisvest in het CAK en ontvangt daar waar nodig administratieve en organisatorische ondersteuning.

De diverse instellingen en personen die actief zijn op het gebied van de amateurdans opereren tot nog toe geïsoleerd van elkaar. Wel blijkt de behoefte aan ondersteuning door een orgaan dat de belangen van de amateurdanssector, en de mensen die daarin werkzaam zijn, behartigt groot te zijn. In het verleden zijn pogingen tot bundeling van krachten en samenwerking stukgelopen op belangentegenstellingen, concurrentie ⁽⁴⁾ en gebrek aan middelen.

Om nu toch tot een overkoepelend orgaan te komen hebben de initiatiefnemers gekozen voor een onafhankelijk stichtingsbestuur, met leden die affiniteit hebben met de dans, maar zelf geen belangen hebben in deze sector. Om een goede binding met het veld te krijgen, riep de StA een dansdocentenoverleg (DdOG) in het leven, dat als belangrijk contactorgaan tussen het veld en de koepel zal moeten gaan functioneren. Aan het overleg namen tot nu toe twintig dansdocenten deel. In vergelijking met andere provincies is deze opkomst zeer goed te noemen. Er is gekozen voor een blijvend dansdocentenoverleg dat niet te vaak, maar wel regelmatig bij elkaar zou moeten komen en dat vooral zou moeten functioneren als sluis voor de wensen van het kader ten aanzien van bijscholingen. Gespreksonderwerpen waren onder andere bijscholingen, subsidiemogelijkheden, het Amateur Dansfestival, informatievoorziening, de vooropleiding en voorzieningen voor amateurdansers die willen experimenteren.

De Stichting Amateurdans functioneert nog maar anderhalf jaar. Zij heeft de contacten met het veld nog niet dusdanig op kunnen bouwen, dat er sprake is van een structureel doorsluizen van wensen en verlangens. Hiervoor is zij nog te weinig herkenbaar als *de* koepel voor de amateurdans. Door het ontplooiën van activiteiten zal zij langzaam deze plaats moeten verwerven. De stichting kampt echter met een gebrek aan menskracht.

Op interprovinciaal nivo heeft de StA contacten gelegd met de Drentse Amateurdanskoepel, de Stichting Dûns uit Friesland en de koepel uit Overijssel om tot onderlinge samenwerking en afstemming van activiteiten te komen. Op initiatief van Drenthe zijn de vier provincies inmiddels tweemaal bij elkaar geweest.

Daarnaast onderhoudt de StA contacten met landelijke organisaties. De StA is vertegenwoordigd in de landelijke vergaderingen van de provinciale danskoepels, georganiseerd door het Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming (LOKV). De StA komt met alle regionale werkgroepen voor het Amateur dansfestival samen bij het Landelijk Centrum voor Amateurdans (LCA) en woont de ledenvergaderingen van de Nederlandse Beroepsvereniging van Danskunstenaars (NBDK) bij. In naam functioneert de StA ook als contactorgaan voor de NBDK, maar hieraan is nog geen vorm gegeven.

De Werkgroep Volksdans Groningen

De Werkgroep Volksdans staat min of meer op non-actief. Een keer in het jaar geeft zij een activiteitenlijst uit en informeert haar leden over activiteiten. Incidenteel organiseert de werkgroep cursussen voor het kader en een keer in het jaar een bal dat voor iedereen toegankelijk is.

Oorspronkelijk waren in deze werkgroep afgevaardigden van diverse volksdansgroepen en docenten vertegenwoordigd. Het moest dienen als een platform, waar docenten en bestuur elkaar konden ontmoeten. Daarnaast diende het te fungeren als een coördinatiepunt, activiteiten en gezamenlijke initiatieven te stimuleren, kwaliteitsverbetering van het kader te bevorderen en te bemiddelen tussen vraag en aanbod van dansleiding.

Momenteel bestaat de werkgroep uit slechts drie mensen, waarvan er nog maar één actief is. De werkgroep beschikt over een schat aan informatie over de volksdans in de provincie, maar deze bron wordt volstrekt onvoldoende benut.

De werkgroep heeft te kennen gegeven steun te kunnen gebruiken van een groter orgaan, dat in samenwerking met hen bijvoorbeeld de informatievoorziening op zich kan nemen. Met het oog op de teruglopende ledenaantallen en de vergrijzing van deze sector is het bovendien dringend noodzakelijk dat men zich in deze wereld bezint op de toekomst. De huidige omvang en formatie van de werkgroep biedt niet voldoende mogelijkheden voor een dergelijke bezinning.

Het Centrum voor Amateurkunst

Het Centrum voor Amateurkunst (CAK) is een onderdeel van de stichting Kunstzinnige Vorming Groningen, dat zich toelegt op het veld van de amateuristische kunstbeoefening.

Dit veld is vooral praktisch gericht. Het gaat in de eerste plaats om het vervaardigen en uitvoeren producties van een goed kwalitatief nivo, op een wijze die voor de uitvoerenden en het publiek een uitdaging betekent.

Het CAK kiest dan ook voor een praktisch uitgangspunt, namelijk het bevorderen dat er voorstellingen ontwikkeld en uitgevoerd worden.

Het CAK geeft antwoorden op praktische vragen inzake inhoudelijke, technische en organisatorische aspecten van producties. Via advisering, bemiddeling en scholing wil het een goed antwoord geven op wensen en behoeften inzake kwaliteitsverbetering; zelf en in samenwerking met andere organisaties.

Het CAK wil naast de ondersteuning van de primair publiekgerichte amateurkunst, steun geven aan vormen van amateurkunst die zich profileren aan de professionele kunsten.

Het Centrum voor Amateurkunst en dans

Het CAK begeleidde in 1989 het initiatief tot de oprichting van de Stichting Amateurdans, de provinciale koepel voor amateurdans in Groningen. De StA houdt kantoor in het pand van het CAK en krijgt administratieve en organisatorische ondersteuning bij het opzetten van bijscholingen voor docenten en het organiseren van het derde Groninger Amateurdansfestival. Daarnaast gaf het CAK opdracht tot het schrijven van een beleidsplan voor de amateurdans in de provincie, na een uitvoerige inventarisatie van het veld, en drong bij de provincie aan om meer middelen beschikbaar te stellen voor de steunfunctie AK-dans. Dit leidde tot een intentieverklaring van de provincie om met ingang van 1992 gelden beschikbaar te stellen voor een 0,5-taak steunfunctionaris-dans, in dienst van het CAK. De SKVG benadrukt bovendien het belang van een samenwerking tussen een bundeling van krachten van de gemeente en de provincie ten aanzien van de amateurdans.

De contactpersoon van de Stichting Amateurdans is officieel twee vaste dagdelen in de week aanwezig op het CAK. Het dansdocentenoverleg vindt plaats in het CAK, evenals de vergaderingen en werkzaamheden van de werkgroep voor het Groninger Amateur Dansfestival.

Het CAK is gebaat bij een goed functionerende koepel, die voldoende inhoudelijke kennis in kan brengen en wensen en verlangens van het veld kan doorspelen. Op basis hiervan bepaalt het centrum immers haar activiteitenprogramma.

De Stichting Amateurdans en het CAK plegen momenteel overleg welke steunfunctietaken de instellingen op zich zullen nemen. Deze taakverdeling hangt nauw samen met de toekomstige capaciteiten (faciliteiten en menskracht) en doelstellingen van beide instellingen. De Stichting Amateurdans wil vooral als inhoudelijke denktank gaan fungeren ter ondersteuning van een uitvoerende kracht.

Samenvatting Beleid

- Het aantal activiteiten op amateurdansgebied is niet gelijkelijk verdeeld over de stad en de provincie, maar het aantal beoefenaars van de amateurdans in de Provincie ligt niet veel lager dan in de stad.
- De diversiteit van het aanbod in dansstijlen is minder groot in de provincie dan in de stad.
- Daar waar veel particulier initiatief is, zoals in de stad, zijn vrijwel geen door de overheid gesubsidieerde instellingen met een dansafdeling. In de provincie waar minder particulier initiatief is, zijn er door de gemeenten gefinancierde muziekscholen of creativiteitscentra met een dansafdeling.
- In de provincie vallen volksdansverenigingen en particuliere balletscholen vrijwel overal buiten de subsidieregelingen.
- Het is opmerkelijk dat in Groningen subsidie-aanvragen mogelijk zijn, maar dat daar nauwelijks gebruik van wordt gemaakt.
- Het amateurdansveld kent weinig onderling contact en samenwerking. De in deze sector werkzame personen zijn op provinciaal nivo slecht georganiseerd. Activiteiten worden niet gecoördineerd, er vindt nauwelijks overleg plaats, de informatievoorziening is slecht en er is geen sprake van belangebehartiging naar de overheden toe.
- Noch de Werkgroep Volksdans, noch de Stichting Amateurdans, de koepelorganisatie binnen het CAK, functioneren op dit moment optimaal. De Werkgroep staat op non-actief, terwijl de Stichting Amateurdans nog in een aanloopfase verkeert. Beide zijn tot nu toe niet in staat gebleken een gestructureerd overleg tot stand te brengen binnen het veld dat zij overkoepelen en wensen en verlangens door te sluisen.

Hoofdstuk 3 Situatieschets

In dit hoofdstuk worden de verschillende sectoren en aspecten van het amateurdansveld nader omschreven en waarnodig een aantal knelpunten en hiaten belicht. De volgende indeling wordt hierbij gehanteerd:

Dansonderricht aan amateurs

Particuliere ballet- en dansscholen
Muziekscholen en Creativiteitscentra met een dansafdeling
De USVA
De voorbereiding op de dansvakopleiding; ballethavo en privé-scholen
Gymnastiek/sportverenigingen met jazzdansafdeling
Volksdans/Folklore
De buurthuizen en wijkcentra

Presentatiegerichte amateurdans

Amateurdansproductiegroepen
Folkloristische presentatiegroepen
Professionele choreografen werken met amateurs
Amateur Dansfestival

Kader

Dansdocenten (bevoegd/onbevoegd)
Gymnastiek/jazzleidsters
Volksdansleiders
Bijscholingen voor het kader

Na ieder onderdeel volgt een gekaderde samenvatting.

Dansonderricht

Een voorzichtige schatting makend zijn er 14000 mensen in de provincie Groningen op een of andere manier dansend/bewegend actief. Daarvan volgen 4000 tot 5000 amateurdansers lessen bij ballet en dansscholen, creativiteitscentra en muziekscholen in de provincie. Het aantal jazzdansers bij gymnastiekverenigingen beloopt naar schatting de helft hiervan (2500-3000). In buurthuizen en wijkcentra dansen enkele honderden amateurs. Het aantal volksdansers is omvangrijk. 500 tot 1000 mensen zijn lid van een volksdansvereniging (12 groepen). Daarnaast zijn er bij benadering 1600 plattelandsvrouwen (80 groepen) die de volksdans beoefenen. De sector Meer Bewegen voor Ouderen heeft 138 volksdansgroepen, goed voor zo'n 3000 dansers. In de zes folkloristische presentatiegroepen zijn ongeveer 200 mensen actief.

Particuliere ballet- en dansscholen

Dansonderricht wordt voornamelijk overgelaten aan particuliere (en dus 'commerciële') instellingen. De concentratie balletscholen in de stad is het grootst. Er zijn er vijf met een hoog leerlingenaantal variërend van 200 tot 600. Het aantal docenten per school varieert van 4 tot 7. Disciplines waarin les wordt gegeven zijn onder andere: klassiek, modern, jazz, African jazz, video-jazz(clips!), Spaans, tap, show, folklore en algemene dansante vorming voor kinderen⁽⁵⁾. Daarnaast worden er de dansante varianten van conditie-training gegeven; jazz-fitness, African work-out, aerobics, keep-fit en callanetics. Een klein gedeelte van de lessen wordt live begeleid. Incidenteel organiseren de scholen korte een- of meerdaagse workshops in een bepaalde discipline met een gastdocent. Elke school geeft minimaal een keer in de twee jaar een leerlingenuitvoering.

In de provincie zijn er naar schatting 16 dans- en balletscholen. Daarentegen zijn de leerlingenaantallen kleiner (100-200) en werkt men meestal met 1 of 2 docenten. Het aantal disciplines is minder uitgebreid. Er wordt voornamelijk jazz en klassiek gegeven, daarnaast vaak de lucratieve fitness-uurtjes. Activiteiten (bijv. uitvoeringen) naast de reguliere lessen komen hier veel minder voor dan in de stad. Het leerlingepotentieel in de provincie is kleiner en het is voor deze scholen moeilijker om het hoofd boven water te houden. Het vermoeden is dat deze scholen geduchte concurrentie van de gymnastiekverenigingen hebben, die in de provincie floreren. Zij kunnen als vereniging hun lesgelden veel lager houden⁽⁶⁾.

De provincie Groningen en de Gemeente Groningen geven aan de dans te willen stimuleren en te ondersteunen. Dit impliceert een verantwoordelijkheidsgevoel ten opzichte van kwalitatief goed dansonderricht en een toename van kwalitatief goede en interessante activiteiten. Dit kan door het scheppen van voorwaarden voor initiatieven die kwaliteitsverbetering beogen.

Particuliere balletscholen zijn geen non-profit organisaties. Zij voldoen in de meeste gevallen dan ook niet aan de criteria om in aanmerking te komen voor subsidies. In tegenstelling tot wat er vaak gedacht wordt is een balletschool geen uitzonderlijk winstgevende onderneming. Huisvestingskosten, salariskosten en publiciteit, het kan allemaal net bekostigd worden uit de cursusgelden. In de praktijk blijft er nauwelijks iets over voor extra activiteiten, terwijl juist die zo belangrijk voor de ontwikkeling van de amteurdans. De overheid zou o.i. na moeten denken over het afwijzen van subsidie-aanvragen op triviale gronden van commercie, wanneer het gaat om initiatieven die buiten het reguliere takenpakket vallen van een balletschool.

Muziekscholen en creativiteitscentra met een dansafdeling

Het dansonderricht aan muziekscholen is, net als in alle andere provincies, in Groningen in de minderheid. Er zijn acht muziekscholen in de hele provincie. Vier daarvan hebben een dansafdeling. De Stedelijke Muziekschool Groningen heeft er geen.

- De Algemene muziekschool Zuid-Groningen te Stadskanaal verzorgt lessen klassiek ballet volgens het R.A.D. systeem⁽⁷⁾. Aan de 140 leerlingen wordt lesgegeven door 1 docente in Stadskanaal en de dependance in Musselkanaal.
- De Algemene Muziekschool Oost-Groningen te Winschoten biedt lessen ritmische vorming, klassiek ballet en jazzballet, gegeven door 1 docente aan 150 leerlingen.
- Muziekschool Veendam en Omstreken verzorgt alleen in Veendam klassiek ballet, kleuterballet, jazzballet en keefit, gegeven door 1 docente aan 270 leerlingen.
- Muziekschool Westerkwartier Leek verzorgt lessen klassiek ballet, jazzballet en aerobics, gegeven door 1 docente aan 230 leerlingen. Behalve in Leek is er een studio in Zuidhorn.

In de provincie Groningen zijn twee creativiteitscentra. Een daarvan heeft een dansafdeling.

- Het IVAK te Delfzijl verzorgt lessen klassiek ballet, jazzballet, aerobics en volksdans, gegeven door 3 docenten aan 300 leerlingen. Het instituut organiseert incidentele workshops en een keer per jaar een uitvoering, waarin dans als onderdeel is opgenomen.
- De sKVG, afdeling Spot, in Groningen verzorgt lessen bewegingsexpressie.

De USVA

De Universitaire Stichting Vormings Activiteiten, de USVA, heeft een bloeiende dansafdeling. Circa 350 cursisten (voornamelijk studenten) volgen lessen moderne dans, jazzdans, klassiek ballet en Spaanse dans. Er zijn 7 docenten aan dit instituut verbonden. De USVA organiseert workshops met buitenschoolse docenten en (bijna) jaarlijks de USVA dansweek met workshops, films, voorstellingen en lezingen, lecture demonstrations, vaak geheel in het teken van één thema. Regelmatig geeft de dansafdeling presentaties, in de vorm van projecten of leerlingenuitvoeringen. De USVA heeft twee produktiegroepen onder leiding van twee docenten.

De voorbereiding op de dansvakopleiding

Om toegelaten te worden tot een vakopleiding voor uitvoerend danser, moet al op jonge leeftijd (10-12 jaar) begonnen worden met het geregeld volgen van lessen. De weg naar de dansvakopleiding kan in Groningen onder andere afgelegd worden via de in 1990 gestarte vooropleiding aan het Rölling-College.

Ongeveer 17 leerlingen volgen hier lessen klassieke dans, jazzdans, moderne dans, folklore en dansexpressie.

Deze vooropleiding is gecombineerd met de Havo en gelieerd aan de Hoge school voor de Kunsten (de dansacademie) te Arnhem. Het lesprogramma wordt vastgesteld door de Arnhemse academie. Deze combinatie heeft voor- en nadelen.

De voordelen: Leerlingen die dansen worden vrijgesteld van sport en andere creatieve vakken. Dans geldt als een examenvak. De balletlessen tijdens schooltijd ingeroosterd en zijn gratis.

De nadelen: De binding aan één school voor het voortgezet onderwijs (HAVO) en één dansvakopleiding ervaren sommigen als een beperking van hun keuzemogelijkheden.

Tot nu toe verliepen de contacten tussen de vooropleiding en de balletscholen in de stad heel moeizaam. Docenten verwijzen hun leerlingen niet door naar de vooropleiding, maar blijven ze zelf opleiden. Dit wordt mede veroorzaakt door bovengenoemde nadelen. Daarnaast speelt het feit dat de docenten die aan deze opleiding verbonden zijn, allen afkomstig zijn uit Groningen en hun eigen privé-scholen hebben in de omgeving. Dit betekent dat balletscholen hun getalenteerde leerlingen doorverwijzen naar directe (concurrerende) collega's.

Verderop in deze situatieschets zal duidelijk worden dat er een tekort aan docenten is en dat het moeilijk is om docenten naar Groningen te halen. Dit wordt mede veroorzaakt door het ontbreken van een dansvakopleiding in de buurt. Ook de vooropleiding ondervindt hiervan de gevolgen.

De vooropleiding heeft tot nu toe nauwelijks contacten met de professionele dans in Groningen, terwijl dit zeer waardevol kan zijn voor de uitvoerende dansers in spe.

Bijna elke balletschool heeft wel getalenteerde leerlingen die zich opmaken voor het dansvak. Meestal gaat het om wat oudere leerlingen die naar een docentenopleiding willen. De status van uitvoerend danser is dan, in ieder geval in de klassieke techniek, niet meer te bereiken. Deze voorbereiding verloopt niet via een bepaalde structuur, maar komt neer op het volgen van meerdere lessen per week in diverse disciplines. De scholen bieden hun leerlingen een passe-partout, zodat ze toegang hebben tot alle lessen. Op een gegeven moment doen de leerlingen zelfstandig auditie bij een academie naar keuze.

Balletstudio Groningen onder leiding van Maria Hauser levert al sinds jaar en dag leerlingen af aan de academies. Dit jaar is zij gestopt met alle gewone lessen voor amateurs om in de toekomst alleen verder te gaan met de verg gevorderde, zeer gemotiveerde amateurs en de lessen die voorbereiden op de dansvakopleiding. Voor deze activiteiten heeft zij tot nu toe geen ruimte gevonden.

De Theaterballetschool, onder leiding van Greetje Selders, leidt leerlingen op volgens het R.A.D. systeem. Om het andere jaar worden er examens in verplichte stof afgenomen door onafhankelijk examinatoren. Als de leerlingen slagen stromen ze door naar een hoger nivo. Sinds kort mag Greetje Selders volgens dit systeem ook opleiden voor dansvakdiploma's en klassiek toneeldanser.

Al met al zijn er in Groningen dus drie instituten die zich gestructureerd bezighouden met het voorbereiden van jeugdige dansers op de dansvakopleiding of het dansvak. De vraag is of deze provincie (en omliggende) wel zo'n arsenaal aan danstalent heeft om dit op de langere termijn haalbaar en zinvol te laten zijn.

Gymnastiek/sportverenigingen met jazzdans-afdeling

Sinds 1971 heeft de Koninklijke Nederlandse Gymnastiekbond (KNGB) een afdeling jazzdans, met circa 26000 leden. Dat is een derde van het totaal aantal leden. Twaalf jaar geleden werd voor het eerst gedemonstreerd op de landelijke Demogyada. Inmiddels is er zoveel belangstelling dat er 13 tot 15 regionale voorrondes worden gehouden. De 27 beste dansen gaan door naar de landelijke presentatie.

In Groningen is er een keer in het jaar een voorronde voor deze Demogyada, waaraan 300-500 jazzdansers deelnemen. Daarnaast zijn er de zogenaamde Demodagen, waar jazzdanspresentaties worden afgewisseld met ritmische gymnastiek, turnen en acrogym.

De christelijke gymnastiekbond (KNCGB), een geheel aparte organisatie, heeft ook een afdeling jazz. In de provincie Groningen zijn er maar een paar bij deze bond aangesloten verenigingen die zich actief presenteren.

Ook op sportscholen wordt soms jazzballet gegeven, maar meestal beperken deze scholen zich tot aerobics.

De inhoud van dit dansonderwijs en de sfeer waarin het beoefend wordt, is totaal anders dan bij de particuliere balletscholen. De kwaliteit ervan varieert met de leid(st)er per vereniging. De opbouw van de lessen verschilt met die van de balletscholen en het accent ligt anders. Er wordt vooral gedanst in deze lessen, mede omdat er hier vanuit wordt gegaan dat leerlingen ook dansend aan techniek werken.

Jazzdans is, vanwege het ontbreken van toestellen, goedkoop voor een vereniging en levert leden op, maar krijgt meestal geen prioriteit. Tenzij een vereniging is aangesloten bij het Sport Technisch Kader zijn de arbeidsvoorwaarden als slecht tot matig te kenmerken. Het is dan ook moeilijk om goede leidsters te krijgen. De lesgevers in deze sector hebben geen dansvakopleiding gevolgd, maar zijn intern opgeleid of hebben een sportopleiding gevolgd.

De danswereld is bezorgd over de devaluatie van de dans die hierdoor teweeg gebracht zou worden. Er wordt met de nodige argwaan gekeken naar deze vorm van jazzdans die volgens velen (heel vaak onterecht) meer op gymnastiek lijkt dan op dans.

Er zou hier gedeeltelijk sprake van 'broodnijd' kunnen zijn, gymnastiekverenigingen kunnen de lesgeelden immers veel lager houden dan de particuliere scholen. Daarnaast speelt bij academisch opgeleide dansdocenten de verontwaardiging over het feit dat mensen met zoveel minder opleiding 'hetzelfde vak' kunnen uitoefenen.

Positiever bekeken bedienen de gymnastiekverenigingen een andere doelgroep en is het te waarderen dat hierdoor zoveel meer mensen dansant actief zijn. Samenwerking op het gebied van bijscholingen voor het kader (jazzdans en choreografie) en het organiseren van jazzdansdagen voor amateurs is aan te bevelen, met name vanwege het leereffect en de aanzienlijke vergroting van de doelgroep voor dit soort activiteiten.

Volksdans/Folklore

Tussen volksdans en folklore is een strikt onderscheid te maken. Folkloristen achten het als hun taak om de danscultuur van verschillende landen te conserveren, zij dansen in traditionele kostuums en gaan uit van choreografieën zoals die overgeleverd zijn. Bij de volksdans ligt de nadruk op het gezellig met elkaar dansen en men hecht minder strikt aan de traditie. Folkloristen hebben zich altijd verre gehouden van volksdansers, uit angst dat hun conserverende taak in gevaar zou komen. De laatste jaren is er meer toenadering tussen beide groepen te bespeuren, men begint het voordeel van samenwerking in te zien.

Volksdans wordt als vanouds beoefend in verenigingsverband. Historisch gezien is deze sector altijd goed georganiseerd geweest, de diverse verenigingen zijn aangesloten bij een landelijke organisatie (Landelijk Centrum Volksdans), terwijl de folkloristische groepen, wanneer zij aan bepaalde criteria voldoen, aangesloten zijn bij de landelijke federatie van folkloristen.

Een eerste verkenning van het volksdansen in Groningen leverde echter een heel andere indruk op. Er is weinig contact met de landelijke organisaties en ook de diverse verenigingen binnen de provincie functioneren geïsoleerd van elkaar. Het overkoepelende orgaan in de provincie functioneert minimaal. Er is weinig contact met de landelijke organisaties en ook de diverse verenigingen binnen de provincie functioneren geïsoleerd van elkaar.

In tegenstelling tot tien jaar geleden is de volksdans geen bloeiende jonge tak van de dans te noemen. Bij volksdansvereniging Teu bijvoorbeeld is het aantal leden teruggelopen van 300 naar iets minder dan 100. Het lukt kennelijk niet om de volksdans te ontdoen van haar ouderwetse imago. Deze taak kan alleen vervuld worden door de krachten te bundelen en zich met elkaar te bezinnen op inhoudelijke zaken. Het geïsoleerde functioneren van de verenigingen staat dit in weg. De volksdanssector blijft echter omvangrijk, niet in de laatste plaats door het aandeel dat groepen plattelandsvrouwen hierin leveren, alsmede de volksdanstak van het Meer Bewegen voor Ouderen.

De buurthuizen/wijkcentra

Zoals gezegd zijn de activiteiten op dansgebied in buurthuizen en wijkcentra niet omvangrijk te noemen. Een enquête naar 35 buurthuizen leverde slechts twee instellingen op die dansactiviteiten op hun programma hebben staan. Acht instellingen gaven te kennen helemaal niets aan dans te doen. Van de overige 25 werden geen gegevens ontvangen. Dit doet vermoeden dat ook hier niet veel op dansgebied gedaan wordt. Incidenteel organiseren buurthuizen cursussen jazzdans, moderne dans, volksdans en niet-westerse dans (buikdans, Afrikaans, Braziliaans), maar van een regelmatig, omvangrijk aanbod is geen sprake.

Samenvatting Dansonderricht

- Er zijn maar weinig gesubsidieerde instellingen met een dansafdeling in de provincie Groningen. Dansonderricht wordt voornamelijk overgelaten aan particulieren.
- De overheid heeft zeer beperkte mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de kwaliteit van het dansonderwijs.
- De exploitatiekosten van een balletschool zijn hoog; er blijft nauwelijks geld over voor extra activiteiten (gastdocenten, workshops, presentaties). De instellingen worden echter aangemerkt als commercieel en vallen buiten subsidieregelingen.
- De scholen in de provincie zijn kleiner, bieden een minder divers aanbod van dansstijlen en organiseren minder activiteiten naast het reguliere lessenpakket dan in de stad.
- De jazzdansafdelingen binnen gymnastiekverenigingen floreren. Verenigingen kunnen hun lesgeelden lager houden dan particuliere scholen en worden daardoor sterk concurrerend. De inhoud van dit dansonderwijs en de sfeer waarin het beoefend wordt, is totaal anders dan bij de particuliere balletscholen. De kwaliteit varieert per vereniging.
- De sector volksdans/folklore vertoont een lage organisatiegraad. De belangstelling voor deze dansvormen is de laatste 10 jaar enorm teruggelopen. Er is een toenemende vergrijzing waar te nemen.

Presentatiegerichte Amateurdans

Steeds meer dansers willen meer uit hun kunst halen en beperken hun activiteiten niet alleen tot het volgen van lessen. De leerlingenuitvoeringen van balletscholen hebben vaak een belangrijk wervend karakter. Alle leerlingen moeten even op toneel, welke dansante talenten ze ook bezitten. Daarnaast zien de meeste docenten het als een taak om leerlingen ook kennis te laten maken met het theateraspect van dans. Zij zijn echter niet opgeleid als choreograaf en meestal komt het er op neer dat de leerlingen de oefenstof van het afgelopen jaar afwerken, maar dan in kostuum en op toneel. Uitvoeringen mogen de normale lesactiviteiten niet verdringen en het is niet gebruikelijk om voor extra repetitie-uren te betalen. Uitvoeringen zijn niet de uitlaatklep die (volwassen) amateurdansers zoeken. En tot nu toe waren er weinig andere mogelijkheden om voor een publiek op te treden. Slechts hier en daar worden specifieke productie- en presentatiegerichte dansactiviteiten aangeboden waarop belangstellende amateurdansers op kunnen intekenen.

Bij de folkloristische dans en de volksdans ligt het anders. Sinds jaren heeft de volksdans een eigen circuit van speelplekken, bejaardenhuizen, braderieën, personeelsfeesten, buurthuizen, etc. Presentaties hebben vaak als belangrijkste uitgangspunt "het gezellig samen zijn". Ook minder goede of wat oudere dansers kunnen hier zonder problemen aan mee doen. Artistieke criteria worden veelal niet gehanteerd. Maar er zijn ook (folkloristische) groepen die zich vooral richten op voorstellingen in theaters en daardoor veel hogere eisen stellen aan de dansers. Regelmatig zijn er korte tournees van folkloregroepen langs middelgrote theaters. Het ontbreekt hier nogal eens aan ervaring en vaardigheid om folkloristisch materiaal te bewerken tot een goed theatraal product en worden theatrale mogelijkheden als belichting nauwelijks gebruikt.

Amateurdansproductiegroepen

Een paar jaar geleden rezen de amateurdansproductiegroepen als paddestoelen uit de grond omhoog. Het is een strijd om die groepen bij elkaar te houden, om producties gefinancierd te krijgen en om interessant werk te blijven produceren. De docenten zijn vaak overbelast door de vele lessen die ze geven en het valt dan zwaar om pro deo een groep draaiende te houden. Momenteel zijn er maar een paar amateurdansproductiegroepen, die uitsluitend in de stad Groningen zijn gelokaliseerd.

- Joop Dagelet heeft een productiegroep, vooral gericht op show. Een aantal dansers zijn kort geleden vertrokken, zodat de groep even op non-actief staat. Joop Dagelet werkt alleen in opdracht van derden.
- Eerke de Haan is nog altijd zeer actief met zijn productiegroep, voortkomend uit de balletschool La Danse. De groep brengt een klassiek en modern-jazzy repertoire.
- Thérèse Bekink werkt ad hoc met amateurdansers, maar treedt niet vaak met haar groep naar buiten.
- De productiegroep van de USVA, "Bewogen", onder leiding van Geertje Rijks, brengt bewegingstheater, regelmatig in combinatie met andere disciplines; film, video, beeldende kunst en toneel. De groep wordt elke keer opnieuw samengesteld. Met een productie draait men een serie voorstellingen, vaak op locatie. De groep staat tijdelijk op non-actief, omdat de docente om gezondheidsredenen moest stoppen met werken. Er zijn wel nieuwe plannen in de sfeer van samenwerking met het professionele circuit ("Tabori"). Onder leiding van Evelien Broere van de USVA is er nog een ad-hoc dansgroep incidenteel actief.

Het komt steeds vaker voor dat amateurdansers zelfstandig aan de slag gaan. Leerlingen worden aangespoord tot zelfwerkzaamheid. De School voor Dans & Beweging schrijft choreografiewedstrijden uit onder haar leerlingen en binnen de dansafdeling van de USVA nemen studenten geregeld zelf het initiatief tot het maken van stukken. Hier komen vaak verbazend goede dingen uit, juist omdat de stukken letterlijk op het eigen lijf geschreven zijn. Om de kwaliteit van dit repertoire te bevorderen, de finishing touch aan te brengen, is echter meer begeleiding gewenst. Daarnaast is het moeilijk om na school-/werktijd een geschikte ruimte te vinden om te repeteren.

Een goed initiatief zijn de Soirees de Danse, georganiseerd door balletschool La Danse. De produktiegroep van La Danse verzorgt samen met een produktiegroep uit Maastricht een avondvullend dansprogramma met amateurs. Het publiek maakt zo kennis met amateurdans die niet door bekenden wordt uitgevoerd en toch interessant is, men creëert meer speelplaatsten voor elkaar, en de dansers en de docenten/choreografen leggen contacten met elkaar. Deze ontmoetingen blijven echter incidenteel en vrijblijvend. Er wordt niet of nauwelijks gediscussieerd over elkaars choreografieën (behalve binnen de eigen club over de ander). Een belangrijk effect dat deze ontmoetingen kunnen hebben, namelijk kwaliteitsverbetering, blijft hierdoor uit.

Folkloristische presentatiegroepen

Bij de folkloristische groepen in Groningen loopt het repertoire uiteen van originele Groningse en Nederlandse dansen tot 'internationaal'. Het Nederlandse en Groningse repertoire worden geconserveerd en gedanst zoals dat al jaren gebeurt.

Met het internationale folkloristische materiaal worden vaak nieuwe choreografieën gemaakt.

- De 'Grunneger Daansers' (Uithuizen) is een voorbeeld van een folkloristische groep met authentiek repertoire. Deze groep brengt al meer dan 30 jaar Groningse dansen in kostuums uit het einde van de vorige eeuw. Zij treden op in binnen- en buitenland.
- 'Het Hoge Land' (Uithuizermeeden) brengt in nationaal kostuum de authentieke Nederlandse dans en daarmee verwante dansen uit de naburige landen.
- De groep 'De Boanopstekkers' (Rasquert) brengt al 16 jaar Nederlandse volksdansen in authentieke kostuums en heeft een klein orkestje. De leden van deze groepen maken vaak zelf hun kostuums.
- De volksdansgroep 'Al Harim' (Haren) treedt met een Nederlands programma regelmatig op in binnen en buitenland.
- 'Hai La Joc' (Groningen) brengt ruim tien jaar een programma van volksdansen uit allerlei landen (Balkan, Armenië, Israël en Nederland) op oorspronkelijke muziek en in authentieke kostuums. Daarnaast verzorgt Hai la Joc kostuumpresentaties en diavoorstellingen. Het publiek kan ook meedansen. Deze groep valt onder de amateurregeling en ontvangt elk jaar na aanvraag een vast bedrag.
- De folkloristische groep 'Noordbroek' verzorgt dansavonden met optredens voor plattelandsvrouwen en andere verenigingsavonden.

De ervaring die in deze sector aanwezig is op het gebied van het organiseren en geven van voorstellingen is heel goed bruikbaar in de andere sectoren van de amateurdans, waar de presentatie-traditie veel jonger is. Omgekeerd kan de sector foklore profiteren van de kennis die vergaard is bij de andere dansstijlen op het gebied van de theatrale vormgeving. Deze kruisbestuiving kan meer vorm krijgen zodra de overkoepelende organen van de verschillende sectoren met elkaar om de tafel gaan zitten en er gezamenlijke activiteiten ontplooid worden.

Knelpunten

Bij de presentatiegerichte amateurdans stuiten we op de volgende problemen:

- Artistiek interessant en voor amateurdansers geschikt repertoire bestaat nauwelijks en het repertoire dat ontwikkeld wordt binnen productiegroepen of door de amateurs zelf, wordt niet structureel vastgelegd (vaak worden er wel intern video-opnames gemaakt) en/of centraal bewaard. Hierdoor gaan veel choreografieën na de speelperiode of met het uiteen vallen van een groep verloren.
- Docenten zijn niet per definitie choreografen en hebben die ambitie vaak ook niet. Tijdens de dansvakopleiding hebben zij zich niet in choreografie kunnen specialiseren. Het maken van een artistiek interessante choreografie, aangepast aan het nivo van de dansers, is heel wat anders dan het in elkaar zetten van een swingende combinatie voor een les. Voor workshops choreografie is niet veel belangstelling. "Dan moet je weer een bord spaghetti nadoen, enzo"⁽⁸⁾. Wanneer amateurdansers zelf aan het werk gaan ontbreken tijd en deskundigheid voor een goede begeleiding, als dit gewenst is.
- Er is een gebrek aan goede, betaalbare faciliteiten om te repeteren/experimenteren. De eisen waaraan dansaccomodaties moeten voldoen zijn zeer specifiek en afwijkend van die voor de andere sectoren van de amateurkunst⁽⁹⁾. Dansproducties brengen hierdoor vanaf het begin een extra organisatorische en financiële belasting met zich mee. Met uitzondering van de volksdans zijn amateurdansers niet gewend zich te organiseren in enigerlei structuur (vergelijk toneelverenigingen, koren etc.). De groepen kennen geen leden die contributie betalen, zodat er geen middelen zijn om de dure studio's te huren.
- Een knelpunt van andere orde is dat docenten en amateurdansers vaak niet weten *dat, hoe* en *waar* ze subsidie aan zouden kunnen vragen en wat de criteria zijn. Bij de oudere dansdocenten is er een fatalistische houding waar te nemen; "ik heb het al zo vaak geprobeerd bij de gemeente, maar ik krijg toch steeds nul op het rekest, dus ik begin er niet meer aan." In de gemeente Groningen is het echter mogelijk om voor subsidie in aanmerking te komen wanneer de productiegroep van de school zich verzelfstandigt en een rechtspersoon wordt (een stichting of vereniging).
- Het *criterium* dat de subsidie-aanvragende rechtspersoon tenminste twee jaar gefunctioneerd moet hebben is een ander struikelblok. Dansgroepen vormen zich vaak pas als de juiste mensen met de juiste ideeën toevallig bij elkaar komen, en dat is niet twee jaar voordat de subsidie aangevraagd moet worden. Bovendien zijn het vaak gelegenheds-formaties. In deze sector dansen veel jonge mensen, die nog zeer mobiel zijn.

- Er bestaat geen centraal coördinatiepunt/informatiekanaal waar de beschikbare informatie en deskundigheid wordt gebundeld en waar amateurdansers en dansdocenten terecht kunnen voor (praktische) ondersteuning bij het opzetten van amateurdanspresentaties. Men kan hiervoor in beperkte mate aankloppen bij de StA en/of CAK, maar beide instellingen hebben vooralsnog te weinig menskracht en middelen om deze functie naar behoren te vervullen of om bijvoorbeeld op dit gebied een bijscholings-programma voor docenten op te zetten.
- Als het lukt om de groepen draaiende te houden is er nog het afzetprobleem. Optredens blijven incidenteel. Amateurdans heeft zich in tegenstelling tot het amateurtoneel nog geen vaste plaats verworven in de hoofden van theaterprogrammeurs. "Dans is hier altijd heel moeilijk", klinkt het dan, "Het wil gewoon niet." Om de goede wil te tonen programmeert men incidenteel professionele voorstellingen, die misschien wel kwaliteit garanderen, maar lang niet altijd drempelverlagend werken.
- Het gebruik van bestaande podiumvoorzieningen door amateurs heeft zich niet ontwikkeld. Het huren van schouwburg-podia is duur, ook al wordt dikwijls het sociaal-cultureel tarief berekend. Wanneer een groep niet gelieerd is aan een particuliere school of een andere instelling, die eventueel enig geld vrij kan maken om een zaal te huren, wordt het gebruik van de bestaande podia vrijwel onmogelijk⁽¹⁰⁾.
- Dansvoorstellingen stellen speciale eisen aan het podium waarop ze plaatsvinden. De grotere theaters voldoen meestal aan deze eisen, maar vragen zoals gezegd hoge huren. Kleinere podia, zoals het Universiteitstheater en het Prinsentheater, hebben vaak de geschikte ambiance voor een (experimentele) amateur (dans)voorstelling en houden hun prijzen laag. Zij voldoen echter niet aan de eisen die een dansvoorstelling stelt. Beide theaters hebben vloeren van beton en het vloeroppervlak is niet bepaald ruim bemeten. Amateurdansers staan natuurlijk niet dagelijks, zoals professionele dansers, op het toneel, maar het gevaar van blessures blijft aanwezig bij een te harde vloer, terwijl de kwaliteit van de uitvoering vermindert. Amateurdansers hebben evenveel recht op geschikte faciliteiten om hun kunst te tonen, als professionele danskunstenaars dat hebben of amateurtoneelspelers.

Een ondersteuningspunt AK-dans kan hier een belangrijke taak verrichten, door het uitzetten van een podiumcircuit, het bemiddelen tussen theaters en produktiegroepen en het initiëren van uitwisselingsprojecten tussen balletscholen en produktiegroepen uit verschillende plaatsen.

Er is een zekere 'moehed' te constateren bij de dansdocenten. Dit wordt wel gezien als een belangrijke oorzaak van het feit dat er door de amateurdans nauwelijks gebruik wordt gemaakt van de bestaande amateurregeling en het gebrek aan initiatieven. Zeker wanneer men de lange problematische geschiedenis van de amateurdans in deze provincie in acht neemt is dit een omkering van oorzaak en gevolg. De 'moehed' is een gevolg van de hierboven geschetste problemen, die al jaren spelen en niet zomaar opgelost zijn door het aanpassen van de amateurregeling.

Professionele choreografen werken met amateurs

Om repertoire voor amateurdansers te ontwikkelen worden er in Nederland projecten opgestart, waarin beroepschoreografen stukken maken met en voor amateurs. Soms gebeurt dit in cursusverband; één of meer presentaties vormen dan de afsluiting van de cursus. Het doel is dan niet alleen om repertoire te ontwikkelen, maar tevens om amateurdansers de kans te geven podiumervaring op te doen en te laten ervaren hoe je gezamenlijk aan een choreografie werkt. Twee voorbeelden zijn:

- Een in cursusverband (het zogenaamde productie-aanbod) gemaakte choreografie voor jonge meisjes(13-17) door Hanneke van der Wal bij de Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam. De moderne dans van 15 minuten is een paar keer uitgevoerd. De productie werd volledig gesubsidieerd door WVC.
- 'Hardlopers, Doordouwers, Hoogvliegers', een productie uitgebracht door het Landelijk Centrum Amateurdans, gemaakt door drie choreografen Jan van Opstal, Rop Severien en Wies Bloemen, voor 20 amateurdansers die middels een auditie uitgekozen werden voor dit project. De groep gaf voorstellingen in Utrecht, Eindhoven, Heerlen, Nijmegen en Amsterdam. De productie werd gefinancierd door WVC en het LCA.

Met dit laatste project beoogde men ook speelplekken en publiek voor de amateurdans te creëren.

In de provincie Groningen zijn er tot nu toe geen gelijksoortige projecten geweest. Alleen Bob Foltz heeft incidenteel met amateurdansers gewerkt, in de vorm van lessen en een project voor het 375-jarig bestaan van de Rijks Universiteit. Juist met het oog op de problemen die docenten hebben met het maken van choreografieën zouden dergelijke projecten in Groningen een belangrijke (voorbeeld)functie kunnen vervullen voor de amateurdansers en het kader. Ook voor de volksdansers zijn gelijksoortige initiatieven niet genomen. Toch is er ook in deze sector, zeker met het oog op jeugdige beoefenaars, behoefte aan nieuw, eigentijds repertoire. Een goed functionerend provinciaal coördinatiepunt zou hiertoe initiatief kunnen ontplooiën.

Amateurdansfestival

Het eerste landelijke Amateurdans Festival vond plaats in 1987 in den Haag. Inclusief de voorrondes in de provincies gaven 5000 amateurdansers in 370 choreografieën 23 voorstellingen voor circa 12.000 toeschouwers. In december 1989 vond het niet minder succesvolle tweede landelijke festival plaats in de Stadsschouwburg van Amsterdam. De derde versie vond wederom plaats in Den Haag, op 14 en 15 december 1991.

Doel van dit festival is een zo representatief mogelijk beeld geven van de amateurdans in Nederland. Folklore, jazzdans, klassiek, modern, Spaans, Hip Hop, alle dansstijlen zijn toegestaan. Ook de gymnastiekverenigingen nemen deel aan dit festival. In alle provincies worden voorrondes gehouden, een landelijke jury bepaalt welke choreografie doorgaat naar de galavorstellingen op de landelijke eindpresentatie. Er is dus een competitie-element, maar de nadruk ligt op een representatief en leerzaam evenement, waar duizenden amateurdansers, docenten en choreografen elkaar ontmoeten.

De provincie Groningen heeft in oktober en november van 1991 het derde Groninger Amateur Dansfestival beleefd, georganiseerd door de Stichting Amateurdans. Honderden amateurdansers en docenten toonden net als bij de vorige edities hun kunnen tijdens de regionale voorrondes in de provincie en de finale in de stad Groningen. Het festival was een groot succes, waarbij de goede kwaliteit van de inzendingen opviel. Het evenement wordt gelijkelijk gesubsidieerd door de gemeente Groningen en de provinciale overheid.

Gezien de functie van het Groninger Amateur Dansfestival als ontmoetingsplek (integratie!) en het kwaliteitsverbeterende aspect (voor kader en amateurs) is het van het grootste belang dat dit festival voortgang vindt en tot een soort 'structurele voorziening' voor de amateurdans wordt. Het dient de mogelijkheden te krijgen uit te groeien tot een tweejaarlijks terugkerend evenement waar nog veel meer aspecten dan nu een plaats kunnen krijgen, zoals produkties met professionele choreografen, workshops voor amateurs, uitwisseling van docenten/choreografen en leerlingen, discussies, videopresentaties, gastoptredens, etc. Het kwaliteitsverbeterende effect kan verhoogd worden door randactiviteiten op te zetten, zoals een mogelijkheid tot het aanvragen van een consult bij een professionele choreograaf, die aanwijzingen geeft over de ingezonden choreografie, een cursus lichttechniek en kostuumdagen. Samenwerking met Dansgezelschap Reflex is hierbij niet ondenkbaar.

Professionele ondersteuning en begeleiding in de opzet en organisatie is gezien de omvang en de inhoudelijke dimensies van dit festival zeer gewenst.

Samenvatting presentatiegerichte amateurdans

- Steeds meer amateurdansers willen meer uit hun kunst te halen en gaan presentatiegericht werken. Zij stuiten daarbij op een aantal problemen met betrekking tot: 1. repertoire, 2. choreografen, 3. deskundige begeleiding, 4. faciliteiten, 5. financiën, 6. subsidies, 7. subsidiecriteria, 8. informatie/coördinatie, 9. afzet van producties, publiek en podia.
- Er is een zekere 'moehheid' te constateren bij de dansdocenten. De 'moehheid' is een gevolg van de genoemde problemen en niet de oorzaak van het uitblijven van initiatieven. Wanneer deze moehheid als een van de problemen gezien wordt, wordt er een vicieuze cirkel gecreëerd.
- Het aantal amateurdansproductiegroepen is klein. Zij zijn alleen in de stad gelokaliseerd.
- Steeds meer amateurdansers gaan zelfstandig aan het werk. Dit leidt tot goede resultaten, maar meer deskundige begeleiding is gewenst.
- Choreografieën van, voor en door amateurdansers gaan uiteindelijk verloren, doordat ze niet structureel worden vastgelegd en bewaard.
- Het organiseren van gezamenlijke voorstellingen door amateurdansgroepen creëert speelplekken en publiek en kan een belangrijk kwaliteitsverbeterend effect hebben.
- In de provincie zijn er absoluut en relatief minder amateurdansvoorstellingen dan in de stad.
- In Groningen zijn er tot nu toe geen projecten opgezet om repertoire voor amateurdansers te ontwikkelen door professionele choreografen, meer speelplekken te creëren en publiek op te bouwen. Deze projecten kunnen een belangrijke (voorbeeld)functie vervullen voor het kader en de amateurdansers.
- De ervaring die binnen de volksdans en folkloristische sector aanwezig is op het gebied van het organiseren en geven van voorstellingen, is heel goed bruikbaar in de andere sectoren van de amateurdans, waar de presentatie-traditie veel jonger is. Omgekeerd kan de volksdanswereld profiteren van de kennis over theatrale middelen bij de andere dansstijlen. Deze kruisbestuiving kan meer vorm krijgen zodra de overkoepelende organen van de verschillende sectoren met elkaar om de tafel gaan zitten.

Kader

Te onderscheiden is:

- *Het professioneel geschoolde kader*, afkomstig van de dansvakopleidingen, lesgevend in alle disciplines, werkzaam in de particuliere sector, aan gesubsidieerde muziekscholen en creativiteitscentra, een enkele keer bij volksdansverenigingen en aan de vooropleiding aan het Röling-College. Hieronder vallen ook de mensen die een benoembaarheidsverklaring van WVC bezitten, alsmede professionele dansers die lesgeven.
- *Het geschoolde middenkader*, afkomstig van een sportopleiding met jazzdansafdeling of de opleiding van de Koninklijke Nederlandse Gymnastiekbond, lesgevend in jazzdans, werkzaam binnen gymnastiekverenigingen, sportscholen. Hieronder vallen ook de volksdansleiders die een kaderopleiding hebben gevolgd, georganiseerd door het Landelijk Centrum voor Volksdans, of de provinciale afdelingen daarvan, onder auspiciën van WVC en de mensen die in het kader van het MBvO een opleiding hebben gevolgd.
- *Het 'ongeschoolde' kader*, waaronder onder andere gevorderde leerlingen die geregeld voor de klas staan, volksdansers die zich opwerpen als leider en jazzleiders aan gymnastiekverenigingen zonder opleiding.

Dansdocenten

Dansdocent is een vrij beroep. Iedereen kan voor een groep gaan staan of een school opzetten en zichzelf dansdocent noemen. Beroepsbescherming blijft vooralsnog een moeilijk te vervullen wens. De Nederlandse Beroepsvereniging voor Danskunstenaars streeft naar het invoeren van een soort kwaliteitsvignet. Dit vignet moet dan voor de amateurdanser een indicatie zijn dat hij bij de betreffende school verantwoord les kan krijgen. Er zitten veel haken en ogen aan de invoering van zo'n vignet. Wie moet zo'n vignet gaan uitgeven en bepalen welke docenten daarvoor in aanmerking komen en wat is de waarde van een dergelijk vignet op langere termijn, wanneer een dansdocent jarenlang geen bijscholingscursussen volgt?

De Rijksoverheid draagt zorg voor het opleiden van goed gekwalificeerde dansdocenten aan de academies. Zij subsidieert de dansvakopleidingen en stelt bepaalde eisen ten aanzien van de opzet en de kwaliteit van deze instellingen. Daarnaast geeft zij benoembaarheidsverklaringen af aan docenten die na toetsing aan bepaalde eisen bleken te voldoen. Voor de lagere overheden bestaan geen richtlijnen ten aanzien van kwaliteitsbewaking.

Het feit dat het dansonderricht voornamelijk overgelaten wordt aan particulieren heeft consequenties voor de invloed die de overheden kunnen uitoefenen op de inhoud en kwaliteit van dat onderwijs. Op muziekscholen en creativiteitscentra mogen alleen docenten aangenomen worden met een afgeronde dansvakopleiding of een benoembaarheidsverklaring van WVC. In die zin is er sprake van een beperkte vorm van kwaliteitsbewaking. Beperkt omdat zodra de verklaring is afgegeven er geen enkele controle meer plaats vindt. Op zich is dit niet specifiek voor de dans, maar wel een cruciaal probleem, omdat het onverantwoord beoefenen van de dans aanzienlijk lichamelijk letsel kan veroorzaken.

Voor particuliere instellingen gelden geen benoembaarheids-eisen, zodat hier geen enkele kwaliteitsbewaking mogelijk is.

Zoals gezegd is de bewaking van kwaliteit een taak die door de overheid moeilijk vervuld kan worden. Kwaliteitsverbetering van het dansonderricht behoort echter wel tot de mogelijkheden, evenals het scheppen van voorwaarden voor activiteiten. De lagere overheden kunnen bijvoorbeeld het belang van bijscholingen voor het kader onderstrepen en initiatieven op dit gebied financieel ondersteunen.

In de stad en provincie Groningen is het aantal docenten zonder academie in de meerderheid. Velen zijn autodidact en hebben een WVC-bevoegdheid of examens afgelegd in het engelse RAD-systeem.

Er is in het Noorden geen dansvakopleiding. Dat maakt het moeilijker om aan goed gekwalificeerde docenten te komen dan bijvoorbeeld in het westen. In geval van ziekte is het vrijwel onmogelijk om goede vervanging te vinden. Een aantal scholen lost dit op door goede amateurs zelf op te leiden tot docent.

Er zijn mogelijkheden om de situatie te verbeteren. Een centrale registratie van alle dansdocenten, hoeveel uren zij eventueel nog les kunnen geven en in welke disciplines, zou een bemiddeling mogelijk maken tussen vraag en aanbod.

Een groot aantal dansdocenten in deze provincie zit al jaren in het vak. Zonder afbreuk te willen doen aan de kwaliteit van hun werk, hun vakkennis en hun inzet, is de flexibiliteit en de energie bij deze mensen geringer dan bij mensen die net van de academie komen. Dit resulteert in de al eerder geconstateerde vermoeidheid bij de docenten. Pas afgestudeerden komen niet als vanzelfsprekend naar Groningen. Het is van groot belang dat het (amateur)dansklimaat in Groningen verbeterd. Het moet aantrekkelijk worden om in de provincie Groningen als dansdocent werkzaam te zijn!

Jazzleid(st)ers binnen gymnastiekverenigingen en sportscholen

Deze docenten hebben geen dansvakopleiding, maar

- zijn *autodidact*, niet specifiek geschoold, hebben soms veel lessen elders gevolgd.
- volgden de *opleiding van de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Bond tot verenigingsleidster jazzdans*. Deelnemers moeten hiervoor een voorbereidingscursus van 25 uur gevolgd hebben, waarin de nadruk ligt op eigen vaardigheid. De KNGB-opleiding duurt 215 uur, verdeelt over 43 zaterdagen. Twee docenten hebben hier de leiding over, waar soms een anatomiedocent wordt toegevoegd. Daarnaast doen de jazzleidsters in spe een stage, die minstens twintig uur in beslag moet nemen. Daarna is het nog mogelijk om een applicatie-cursus choreografie van 100 uur te volgen. De cursisten variëren sterk in nivo en ambities. WVC heeft de opleiding erkend en subsidieert.
- hebben een *sportopleiding* gevolgd; het C.L.O.S (middelbaar) of de A.L.O. (H.B.O.-nivo) met een specialisatie dans of bewegen op muziek. Het C.L.O.S., in het Noorden gevestigd in Heerenveen heeft een afstudeerrichting jazzdans en een specialisatie volksdans. In twee jaar tijd worden leerlingen klaargestoomd om jazzlessen op verenigingsnivo te geven. Er wordt hard gewerkt aan eigen vaardigheid, de studenten krijgen een blok dansgeschiedenis, gaan naar voorstellingen, schrijven hierover verslagen, brengen werkbezoeken aan professionele gezelschappen, volgen verplichte workshops elders en lopen 12 uur in de week stage bij balletscholen of als goed aangeschreven verenigingen.

Zij studeren af met een uitgebreid werkstuk en het organiseren van een uitvoering, waarvoor zijzelf de dansen maken en de techniek, de financiën en de publiciteit moeten verzorgen. In tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt hebben afgestudeerde jazzdansleiders van het C.I.O.S. een behoorlijk achtergrond.

De A.L.O. kent een dergelijke specialisatie niet. Leiders met een A.L.O./C.I.O.S. opleiding, hebben bovendien het voordeel dat zij veel anatomie, didactiek en methodiek hebben gehad in hun opleiding en vaak voor de klas hebben gestaan. Het is derhalve niet juist om alle jazzdans binnen gymnastiekverenigingen over een kam te scheren. Er gebeuren hele goede dingen, maar er zijn ook gevallen die absoluut niet door de beugel kunnen. Opgemerkt moet worden dat dit net zo goed het geval is in de wereld van de particuliere balletscholen.

De KNGB verzorgt zelf bijscholingskursussen, maar dit kader vormt eveneens een belangrijke doelgroep van de (jazz en choreografie) bijscholingskursussen die voor het professioneel opgeleide kader worden georganiseerd. Wanneer er gevreesd wordt voor de devaluatie van de dans is het zaak om hier wat aan te doen en niet om afkeurend het hoofd af te wenden. Deze zelfde overweging ligt ten grondslag aan de opvatting van het CAK en de StA dat de gymnastiekverenigingen deel moeten blijven nemen aan het Amateur Dansfestival, in tegenstelling tot de landelijk heersende mening van dansdocenten dat zij hier buiten moeten vallen omdat zij hun eigen demonstratie-mogelijkheden hebben.

Volksdansleiders

Een landelijke tendens is de toenemende professionalisering op scholingsgebied van de volksdanssector. Folklore is een afstudeerrichting geworden van enkele dansacademies, zodat er academisch geschoolde leiders het werkveld ingaan. Daarnaast kunnen volksdansleiders regionaal een kaderopleiding van het LCA (LCV) onder auspiciën van WVC, zodat er steeds meer geschoold middenkader komt.

Er is een drastisch tekort aan volksdansleiders. Steeds vaker worden volksdansdocenten die alleen zijn opgeleid voor het MBvO ook voor groepen plattelandsvrouwen aangetroffen. Het repertoire dat geschikt is voor het MBvO is specifiek, beperkter en trager dan het reguliere volksdansrepertoire. Vaak zijn de leiders uitsluitend geschoold voor het MBvO en hebben een beperkt eigen technisch nivo.

De Werkgroep Volksdans organiseert incidenteel bijscholingkursussen voor het "middenkader", maar er wordt niet structureel gewerkt aan kwaliteitsverbetering. De twee-jarige kaderopleiding onder auspiciën van WVC wordt beurtelings in de verschillende regio's gegeven. Drenthe heeft net een cursus afgesloten. In 1992 is het noorden weer aan de beurt. Met het oog op kwaliteitsverbetering van het volksdansonderwijs is het zaak deze kaderopleiding naar de provincie Groningen te halen. Deze kaderopleiding is vergelijkbaar met de amateurtoneel-regisseur-opleiding en de dirigenten-opleiding zoals die door het CAK verzorgd worden. Het CAK zou met de Werkgroep Volksdans onderzoek moeten doen naar de belangstelling voor en haalbaarheid van een dergelijke opleiding voor volksdans, eventueel in samenwerking met andere noordelijke provincies.

Bijscholingen voor kader

Tot voor kort werden er geen bijscholingscursussen of lessen voor het dansdocenten kader (balletscholen, jazzdansleidsters) georganiseerd. De lessen bij Dansgezelschap Reflex zijn niet langer (onbeperkt) toegankelijk voor buitenstaanders. Men moest naar het westen of Friesland en Drenthe, zodat de bijscholingen er vaak bij inschoten. Dit was niet bevorderlijk voor de kwaliteit van het kader in deze provincie.

Uit een enquête, die de Stichting Amateurdans hield onder de haar bekende docenten, bleek dat er grote behoefte is aan bijscholingen in de regio. Ook tijdens het dansdocentenoverleg kwam het onderwerp bijscholingen aan de orde. Naar voren kwam de behoefte aan wekelijkse lessen, "om zelf het lijf op peil te houden". Als kanttekeningen hierbij werden gemaakt dat men zich, om het voortbestaan van deze voorziening te garanderen, niet verplicht wilde voelen om elke week te komen. Nadruk werd gelegd op de noodzaak van kwalitatief goede gastdocenten en dat er een geregelde afwisseling in discipline's moet zijn. Daarnaast bleek er behoefte te zijn aan kortere workshops, in diverse dansstijlen, met name om nieuwe oefenstof op te doen. Bij deze cursussen mogen geen (gevoerde) amateurdansers toegelaten moeten worden. Men wil onder elkaar blijven omdat men zich dan prettiger voelt en bovendien omdat men de nieuw opgestoken oefenstof wil gebruiken in lessen voor diezelfde amateurs.

Knelpunten

Bij het organiseren van bijscholingen komt de Stichting Amateurdans een aantal problemen tegen.

- Het is moeilijk om goede docenten te vinden die bereid zijn om voor één les in de week, of om überhaupt naar Groningen te komen. Goede contacten met professionele gezelschappen zijn onontbeerlijk. Docenten en choreografen die tijdelijk in Groningen zijn zouden ook voor het dansdocenten kader ingezet kunnen worden.
- Er is een gebrek aan geschikte betaalbare ruimtes.
- De Stichting Amateurdans beschikt niet over voldoende menskracht om een gedegen plan met continuïteit uit te voeren. Er is niemand die geregeld contacten met docenten kan leggen, tijd heeft om nieuwe ontwikkelingen bij te houden en er op in te springen en voldoende publiciteit te maken. De tot nu toe gebrekkige en onvolledige registratie van dansdocenten in de provincie heeft tot gevolg dat de doelgroep niet optimaal bereikt kan worden.
- Doordat de contacten met het veld soms nog niet goed verlopen, is de StA niet altijd op de hoogte van activiteiten die daar georganiseerd worden. Het is niet te vermijden dat er soms dingen samenvallen. Met de provincie Friesland en Drenthe wordt inmiddels wel overleg gepleegd om tot afstemming van activiteiten te komen.
- Bijscholingen dienen enigszins betaalbaar te blijven voor de docenten. De lesgeelden leveren niet genoeg op om een goede docent te betalen, om een studio te huren en een muzikaal begeleider aan te trekken. Hier ligt dus een goede mogelijkheid voor de provinciale en gemeentelijke overheid om kwaliteitsverbetering van de amateurdans te bewerkstelligen.

Samenvatting Kader

- Er is onderscheid te maken tussen professioneel geschoold kader, geschoold middenkader en ongeschoold kader.
- Dansdocent is een vrij beroep. Dit brengt risico's met zich mee voor de kwaliteit van het dansonderricht en de amateurdansers zelf. Beroepsbescherming blijft vooralsnog een moeilijk te vervullen wens.
- Kwaliteitsbewaking valt weg zodra docenten het werkveld betreden. Het werkveld bestaat voornamelijk uit particuliere instellingen, waarop de overheden geen invloed kunnen uitoefenen. Richtlijnen voor kwaliteitsbewaking op dit nivo ontbreken.
- Kwaliteitsverbetering van het kader is mogelijk wanneer de overheden het belang van bijscholingen onderkennen en deze financieel mogelijk maken door middel van subsidies.
- Het Noorden kampt met een gebrek aan docenten, mede veroorzaakt doordat er hier geen dansvakopleiding is. De situatie zou verbeteren met een centrale registratie van alle dansdocenten.
- Een beter dansklimaat (meer activiteiten, betere voorzieningen) moet het aantrekkelijk maken om in Groningen als dansdocent werkzaam te zijn.
- Jazzdansleid(st)ers bij gymnastiekverenigingen hebben geen dansvakopleiding genoten. Het nivo van de lesgevers loopt sterk uiteen, het is niet juist om deze mensen zonder meer het stempel 'ondeskundig' te geven. Met het oog op het belang van de amateurdans en de 'veiligheid' van amateurdansers vormt dit kader eveneens een doelgroep van ondersteuning en activiteiten gericht op kwaliteitsverbetering.
- Binnen de volksdanssector wordt niet structureel gewerkt aan kwaliteitsverbetering van het kader. Er is een tekort aan goed geschoolde volksdansleiders, met als gevolg dat er steeds vaker ongekwalficeerde leiders (met MBvO-opleiding) voor groepen plattelandsvrouwen gaan staan.
- Er blijkt grote behoefte te bestaan aan bijscholingen in de buurt. Uit een enquête en het DdOG blijkt een voorkeur voor wekelijkse lessen en kortlopende workshops/dansdagen in diverse dansstijlen.
- Bij het organiseren van bijscholingen spelen problemen ten aanzien van: 1. docenten, 2. lokaties, 3. menskracht voor de organisatie, 4. informatie/coördinatie, 5. financiën.

Hoofdstuk 4 WAT ER MOET GEBEUREN

Inhoudelijke Uitgangspunten

Doel is om een beter dansklimaat te scheppen voor amateurs, door het opheffen van een aantal problemen.

Concreter betekent dit een adequate ondersteuning en stimulering van de amateurdans in de provincie Groningen.

Een beter dansklimaat genereert meer activiteiten van een grotere kwaliteit, trekt meer mensen die actief zijn op het gebied van de dans, waaronder docenten en kweekt een groter publiek voor (amateur)dansvoorstellingen.

Een belangrijke voorwaarde om te komen tot dat betere dansklimaat is de integratie van het veld. Meer overleg, samenwerking en een goede informatievoorziening zullen leiden tot een betere coördinatie van activiteiten, een effectiever gebruik van faciliteiten en menskracht, interessante projecten, een aantrekkelijk aanbod voor de amateurdansers en een betere belangenbehartiging van de amateurdans in het algemeen naar de overheden toe.

Een andere belangrijke voorwaarde is de bereidheid tot en daadwerkelijke steun van overheden op het gebied van kwaliteitsverbetering van het kader en bij het creëren van faciliteiten om de amateurtheaterdans in alle facetten tot haar recht te laten komen. De instellingen die het beleid van de overheden uit moeten voeren dienen hiervoor voldoende financiële ruimte te krijgen.

Problemen die opgelost moeten worden

Het nieuwe beleid dient oplossingen te bieden voor de problemen die behandeld werden in de vorige twee hoofdstukken:

De structurele problemen

1. Er is geen goed functionerend centraal punt met voldoende inhoudelijke kennis over de dans, dat kan ondersteunen en stimuleren; er is een gebrek aan menskracht om deze taken te vervullen. Het is niet langer verantwoord om het werk over te laten aan vrijwilligers of leken met goede bedoelingen.
2. Er is geen overzicht over het veld, door het ontbreken van een registratie van activiteiten en de in het veld werkzame personen.
3. Het gebrek aan samenhang in het amateursdansklimaat; er vindt te weinig overleg en samenwerking plaats, binnen de sectoren, tussen de sectoren en tussen de instellingen in de provincie en die in de stad.
4. De volksdans en de folklore bevinden zich in een geïsoleerde positie.
5. Er zijn weinig contacten met de professionele dans in de provincie.
6. Er is geen goede informatievoorziening naar het veld toe.
7. Een gedegen bijscholingsprogramma voor het kader, met het oog op kwaliteitsverbetering, ontbreekt.
8. Er zijn onvoldoende faciliteiten, dat wil zeggen: voor dans goed geoutilleerde en betaalbare ruimtes, waar amateurs terecht kunnen, producties ontwikkeld kunnen worden, bijscholingen gegeven kunnen worden, etcetera.
9. Er is een gebrek aan financiële middelen om bovenstaande problemen op te heffen.

10. Er zijn onvoldoende subsidie-mogelijkheden voor het opzetten en uitvoeren van activiteiten en waar ze wel zijn, zijn de voorwaarden niet aangepast aan de organisatievormen waarin amateurdans zich manifesteert, of is de doelgroep niet voldoende op de hoogte van de mogelijkheden en beperkingen.

11. De belangen van de amateurdans worden niet voldoende behartigd (richting overheden).

Specifieke problemen bij de presentatiegerichte amateurdans

1. Er is een gebrek aan artistiek interessant en overdraagbaar repertoire, dat aansluit bij het nivo en de belevingswereld van de amateurs. Het bestaande repertoire wordt niet structureel en/of centraal vastgelegd en gaat dus verloren.

2. Er zijn niet genoeg choreografen/docenten die dit repertoire kunnen ontwikkelen.

3. Er is geen bijscholingsprogramma voor het kader, dat specifiek gericht is op de presentatiegerichte amateurdans.

4. Er is geen geschikt podium voor amateurdansproducties, dat goed geoutilleerd en betaalbaar is.

5. De amateurdans geniet onvoldoende bekendheid en (daardoor) waardering, zowel bij de theaters als bij het potentiële publiek. Er wordt momenteel niets gedaan aan het bevorderen van de belangstelling voor de amateurdans.

6. Er is binnen het amateurdansveld onvoldoende kennis aanwezig om zelf de weg naar het podium te vinden.

Hoe lossen we die problemen op

Met het besef dat niet alle problemen in een keer weg te nemen zijn, dat er nooit pasklare oplossingen zijn, maar dat door goede keuzes te nemen en prioriteiten te stellen Groningen zeker een heel positieve danstoeekomst tegemoet gaat, worden de volgende vijf hoofddoelen van beleid geformuleerd:

Bevordering van integratie van het veld en coördinatie/afstemming van activiteiten en samenwerking

Het is nodig om structureel (periodiek) overleg op gang te brengen en te houden tussen de in het veld werkzame personen, instellingen en ondersteunende instanties. De volksdans/folklore sector verdient hier zeker aandacht. Deze sector zou een plaats moeten krijgen binnen het structurele overleg. Dit zal uiteindelijk kunnen leiden tot het gezamenlijk ontplooiën van activiteiten. Hetzelfde geldt voor de jazzdans binnen de gymnastiekverenigingen. Overleg met een vertegenwoordiger van de Koninklijke Nederlandse Gymnastiekbond kan in ieder geval leiden tot het wegnemen van argwaan, over en weer. Het is van belang dat vorm gegeven wordt aan het onderhouden van contacten en de samenwerking met professionele gezelschappen, in verband met het aantrekken van choreografen, docenten en het realiseren van projecten.

Daarnaast dienen alle betrokkenen voldoende geïnformeerd te worden over elkaars activiteiten. Dit brengt ons bij het volgende punt.

Een goede dienstverlening aan het veld

Ten behoeve van het kader en amateurs dient een goede informatievoorziening tot stand te komen.

Onderdeel hiervan is de mogelijkheid tot het bemiddelen tussen vraag naar en aanbod van kader.

Daarnaast dienen er goede en goedkope faciliteiten toegankelijk te zijn voor alle betrokkenen, kader en amateurs.

Kwaliteitsverbetering

Er dient een continu en actueel bijscholingsprogramma voor het kader opgezet te worden, met wekelijkse basislessen en kortlopende stages om nieuwe oefenstof aan te reiken. Ook studiedagen kunnen deel uit maken van dit programma alsmede cursussen die gericht zijn op de presentatiegerichte amateurdans.

voor de individuele amateur moet het mogelijk zijn ervaringen op te doen en dingen te leren op een wijze die wel aansluit bij, maar niet overeenkomt met de programma's van de balletscholen. Te denken valt aan projecten die een meerwaarde bieden door een interdisciplinair karakter, projecten die gericht zijn op de integratie van (dans)culturen en projecten die productie/presentatiegericht zijn.

Stimulering en Ontwikkeling

Stimulering door het opzetten van meer, maar vooral boeiende activiteiten. Met name gericht op het scheppen van mogelijkheden voor amateurdansers om zich te presenteren aan een publiek, podiumervaring op te doen, leren bezig te zijn in een scheppend proces. Kortom hen alle kansen bieden om hun kunst volwaardig te beoefenen. Het ontwikkelen van artistiek interessant en overdraagbaar repertoire is hierin een belangrijk element.

De activiteiten dienen gelijkmatiger over de stad en de provincie verspreid te worden. Het organiseren van dansevenementen in de provincie verdient dan ook aandacht terwijl er ook gedacht wordt aan het opzetten van uitwisselingsprojecten tussen stad en provincie.

Belangenbehartiging/promotie

Het belang van de amateurdans zal consequent duidelijk gemaakt moeten worden aan de provinciale overheid en de gemeentebesturen in de provincie, teneinde hen te bewegen hun prioriteiten in het voordeel van de amateurdans te verleggen of te bestendigen. Zo dient ook vormgegeven te worden aan de belangenbehartiging van de Groningse amateurdans richting landelijke overheid en landelijke overkoepelende en ondersteunende organisaties (LCA, LOKV, NBDK) en uiteraard richting de theaters/podia in de stad en provincie. Teneinde de publieke belangstelling voor amateurdans te vergroten dient er een goede promotie van amateurdansvoorstellingen, ook buiten de dansscene gevoerd te worden.

Hoe zijn deze doelen te realiseren?

De lange problematische geschiedenis van de amateurdans in Groningen en de omvang van het braakliggend gebied in acht nemend, kunnen we niet anders zeggen dan dat er geen sprake kan zijn van bijvoorbeeld een drie-jaren plan. Op korte termijn zijn er wel aanzienlijke verbeteringen mogelijk, maar het is vooral van belang dat er een gedegen fundament voor de toekomst wordt gelegd. Zodat niet alle waardevolle initiatieven van dit moment over een paar jaar weer verdwenen zijn, met het vertrekken van personen of het ontstaan van belangentegenstellingen in het werkveld.

De koepelorganisatie StA en het CAK zijn begonnen met een eerste aanzet tot het realiseren van bovengenoemde doelen. Om deze initiatieven voortgang te garanderen en een verdere uitbouw mogelijk te maken is het uiterst noodzakelijk dat er een duidelijke vorm wordt gegeven aan een *ondersteuningsfunctie AK-dans*.

De ondersteuningsfunctie AK-dans zal zich gaan richten op de doelgroepen:

- amateurdansers
- dansdocenten
- amateurdansproductiegroepen
- individuele choreografen
- ballet- en dansscholen, dansverenigingen tot zover het gaat om uitvoeringen, producties, en vragen van organisatorische en financieel technische aard.
- de koepelorganisaties

Het werkveld moet voor een groot deel de inhoud van de ondersteuningstaken bepalen. Daartoe is een structurele plaats van dat werkveld in de planning en programmering van de taken een vereiste. De overkoepelende organisaties (De StA en de Werkgroep Volksdans) zijn daarbij de eerste aangewezen gesprekspartners. Dit betekent echter wel dat deze koepels beter moeten gaan functioneren dan nu, om het doorsluizen van problemen en verlangens van het werkveld te garanderen. De ondersteuningsfunctie zal zich dan ook moeten toelagen op het geven van concrete steun aan de koepelorganisaties.

Taken van de ondersteuningsfunctie

- *Dienstverlening*: Het geven van organisatorische steun aan de koepelorganisaties
- *Documentatie en informatie*: Het beheren en bijhouden van een adressenbestand van deskundigen en kader dat werkzaam is in deze provincie. Het structureel informeren van alle binnen het veld werkzame personen en amateurs.
- *Bemiddeling*: Tussen kader en amateurs, hulp bieden bij het verkrijgen van deskundige begeleiding bij het maken van choreografieën en opzetten van producties en tevens het doorverwijzen naar de koepelorganisaties.
- *Advisering*: Het gevraagd en ongevraagd uitbrengen van adviezen, bijvoorbeeld richting overheid, maar ook bij het opzetten van amateurdansproducties of productiegroepen (financiën, publiciteit, techniek, rechtspositie, belasting etc.).
- *Belangenbehartiging*: Van de Groningse amateurdans richting landelijke koepelorganisaties.

Tenslotte het opzetten van *activiteiten*, altijd in overleg met de koepelorganisaties en al dan niet in samenwerking met hen of derden. Deze activiteiten berusten op de mogelijkheid om extra capaciteit en middelen te verwerven en liggen o.a. op het gebied van:

- kwaliteitsverbetering van het kader (bijscholingen) en van individuele amateurs.
- het ontwikkelen van repertoire voor amateurdansers (ook op volksdansgebied.
- het stimuleren van de podiumgerichte amateurdans, door het opzetten van een productie-aanbod en het creëren van speelplaatsen
- het stimuleren van een meer gelijkelijke spreiding van activiteiten over stad en provincie door middel van uitwisselingsprojecten.

De *steunfunctionaris AK-dans* zal bovendien op korte termijn zorg moeten dragen voor het voortbestaan of creëren van een aantal *voorzieningen*:

Dansdocentenoverleg

Het door de Stichting Amateurdans geïnitieerde Dansdocenten overleg dient voortgang te krijgen. Dit overleg zal fungeren als platform en sluis voor de behoeftes en wensen die in het veld leven. Daarnaast zal het integratie van het werkveld bevorderen, door ontmoeting van collega's en sturend en corrigerend werken ten aanzien van de werkzaamheden van de ondersteunende instanties.

Informatie

Er dient een zo compleet mogelijk, hanteerbaar informatiesysteem opgezet te worden, dat toegankelijk is voor alle betrokkenen, kader en amateurs, die vragen hebben of begeleiding wensen. Hiertoe zal de nu in gang gezette inventarisatie voortgezet moeten worden. De informatie dient verzameld te worden en beschikbaar te zijn op *één centraal punt* om een optimaal gebruik en toegankelijkheid te garanderen. Uit het informatiesysteem kan een '*docentenbank*' opgezet worden, waardoor bemiddeling tussen kader en amateurs mogelijk wordt. Hier kan ook een beroep op gedaan worden, wanneer men vervanging zoekt. Om de danssector een eigen referentiepunt te geven is het van belang dat er een informatiebulletin wordt uitgegeven.

Faciliteiten

Een ruimte waar amateurdansers tegen geringe vergoeding kunnen experimenteren, producties kunnen maken, voorstellingen kunnen geven en indien gewenst begeleiding kunnen krijgen is zeer gewenst. De ruimte zou ook gebruikt kunnen worden om bijscholingscursussen voor dansdocenten te geven en/of andere dansworkshops voor amateurs. De accommodatie dient te voldoen aan de eisen die het beoefenen van dans en het geven van dansvoorstellingen stellen: meerdere ruimtes van voldoende oppervlakte, waarvan er één geschikt dient te zijn om voorstellingen in te geven; goede vloeren, spiegels, douches en kleedruimtes, minimale belichtingsmogelijkheden en minstens twee goede geluidsinstallaties.

Er dient tevens menskracht beschikbaar te zijn om de activiteiten in dit centrum te coördineren en het pand te beheren. Het meest praktische is om een bestaande accommodatie aan te passen aan deze eisen. Het is heel goed mogelijk en ook zeer positief, vanwege de mogelijkheid tot discipline-overschrijdende projecten, om meerdere amateurkunsten in dit centrum te herbergen. Het CAK zou de bouwkundige mogelijkheden voor een dergelijke ruimte moeten laten onderzoeken⁽¹¹⁾.

Amateurdansfestival

Gezien de functie van het Groninger Amateur Dansfestival als ontmoetingsplek (integratie!) en het kwaliteitsverbeterende aspect (voor kader en amateurs) is het van het grootste belang dat dit festival voortgang vindt en tot een soort 'structurele voorziening' voor de amateurdans wordt. Professionele ondersteuning en begeleiding in de opzet en organisatie is gezien de omvang en de inhoudelijke dimensies van dit festival zeer gewenst. Een mogelijkheid is om in het tussenliggende jaar een afgeslankte versie te organiseren, zoals dat in Friesland gebeurt op de 'Kans voor Dans' dagen. Met het oog op samenwerking en integratie is het van het grootste belang dat de in de amateurdans werkzame personen elkaar geregeld ontmoeten.

De rol van de overheden

De overheden hebben het voornemen geuit de AK-dans te willen ondersteunen en stimuleren. De provinciale overheid zou hierbij kunnen denken aan het stimuleren activiteiten die de gemeentegrenzen overschreiden, de spreiding daarvan, het scheppen van faciliteiten die toegankelijk zijn voor alle amateurdansers in deze provincie en de oprichting/instandhouding van een provinciaal coördinatiepunt en de steunfunctie AK-dans. Ondersteuning en stimulering op gemeentelijk nivo betekent bijvoorbeeld het zorg dragen voor de kwaliteit van het dansonderricht door het ondersteunen van bijscholingen voor het kader (in samenwerking met de provincie) en activiteiten van dansscholen die buiten het reguliere takenpakket vallen, ook al zijn deze instellingen particulier.

Om de amateurdans een extra, nieuwe stimulans te geven, zou de gemeente Groningen kunnen denken aan het toekennen van een eenmalig budget aan het CAK/StA ten behoeve van beleidsontwikkende activiteiten, die na een periode van drie jaar zelfstandig voortgang kunnen vinden. Te denken valt aan uitwisselingsprojecten tussen stedelijke en provinciale balletscholen, of het ontwikkelen van repertoire. Het criterium dat een aanvrager twee jaar als rechtspersoon gefunctioneerd moet hebben zou de gemeente in het geval van de amateurdans minder strikt moeten hanteren.

In vele gevallen overschreiden activiteiten en voorzieningen voor de AK-dans de gemeentegrenzen.

Met nadruk wijzen CAK en StA dan ook op het belang van een samenwerking tussen en bundeling van krachten van de gemeentelijke en provinciale overheid, in het verlengde van het Pact van Noordpolderzijl. Dit culturele verdrag zou als eerste gestalte kunnen krijgen in een samenwerking op het gebied van de AK-dans.

OMVANG AMATEURDANSSECTOR IN DE PROVINCIE GRONINGEN

Deelsectoren, van hoog naar laag in de mate van podiumgerichtheid	Aantal scholen/groepen	Aantal dansers (±)
AK-dans prod.groepen	4	50
folkloristische presentatiegroepen	5	150
Hofdansverenigingen	2	60
Balletscholen	12	3500
Creativiteitscentra/usva	3	650
Muziekscholen	3	650
Gymnastiekverenigingen	40	3000
Volksdansverenigingen	±12	750
Buurthuizen*	2	150
Plattelandsvrouwen die volksdansen	80	1600
Meer Bewegen voor Ouderen	138	3000
Totaal aantal amateurdansers		13.710

*: Een enquête naar 35 buurthuizen leverde 10 reacties op.
Over andere buurthuizen en wijkcentra zijn geen gegevens bekend.

Deelsectoren	Aantal stad	Aantal amateurs (±)	Aantal provincie (±)	Aantal amateurs (±)
AK-dans prod.groepen	4	50	4	-
folkloristische presentatiegroepen	1	30	4	120
Hofdansverenigingen	2	60	0	0
Balletscholen	5	2500	7	1000
Creativiteitscentra/usva	2	350	4	300
Muziekscholen	5	0	4	300
Gymnastiekverenigingen	3-5	100	30-40	2600
Volksdansverenigingen	1	100	11	650
Buurthuizen	2	150	4	-
Plattelandsvrouwen die volksdansen	0	0	80	1600
Meer Bewegen voor Ouderen	10-20	500	115-125	2500
Totaal aantal amateurdansers		4140		9570

Noten

1. Demogyada is mix van de eerste lettergrepen van **demonstratie jazz-gymnastiek en dans**. Deze dagen zijn bedoeld om groepen uit de recreatieve sfeer voor publiek te laten optreden, met theaterfaciliteiten en zonder wedstrijdelement.
2. Met etnische dans wordt hier bedoeld: dans uit andere culturen dan de Westerse, bijvoorbeeld Afrikaanse, Molukse, of Indische dans.
3. Foltz & Company en Aidjamal zijn respectievelijk in augustus en november 1991 opgeheven.
4. Overigens is de concurrentiestrijd tussen de balletscholen aanzienlijk afgenomen de afgelopen tijd. In ieder geval komt zij minder aan de oppervlakte. Met name op het Derde Groninger Amateur Dansfestival was de sfeer heel goed te noemen. Stilte voor de storm? De StA wil er met nadruk op wijzen dat elke school een heel eigen sfeer heeft en een eigen publiek trekt en hoopt dat door onderling contact en samenwerking binnen projecten de concurrentiestrijd nog meer zal verminderen.
5. Voor klassiek, jazz en modern geldt in ieder geval dat de stijl waarin wordt les gegeven per docent varieert. Deze stijlen heten naar de mensen die binnen de discipline een eigen techniek hebben ontwikkeld. In de moderne dans zijn bijvoorbeeld de Graham-, Limon- en de Cunninghamstijl te onderscheiden. Docenten kunnen een bepaalde techniek zuiver overbrengen op de leerlingen, maar geven meestal een combinatie van stijlen, vermengd met een persoonlijke noot.
6. Verenigingen krijgen korting op de huur van gemeentelijke lokalen en ontvangen van de gemeentes vaak een subsidie per jeugdlid. De salariskosten liggen lager, terwijl de gymnastieklokalen grote groepen leerlingen mogelijk maken. Meer leden leveren meer inkomsten op, waardoor de leselden lager gehouden kunnen worden, dit trekt nog meer leden aan.
7. R.A.D. is een afkorting voor het Engelse opleidingssysteem Royal Academy of Dance. Leerlingen volgen van jongs af aan een vastgesteld programma en doen elke twee jaar examen voor een commissie. Het lijkt op het Vaganova-systeem, maar is in Nederland niet erkend. De docenten worden getoetst op hun kwaliteit tijdens dezelfde examens. Als er teveel leerlingen zakken, lopen ze de kans geroyeerd te worden.
8. Deze laatste uitspraak werd gedaan op het tweede Dansdocentenoverleg. De resultaten van de enquête wijzen iets anders uit, alle reagerende dansdocenten hadden wel belangstelling voor choreografie in het algemeen of gericht op een speciale dansstijl. In het overleg gaf men aan geen behoefte te hebben aan workshops die de creativiteit pogen te ontwikkelen door middel van improvisaties(het bord spaghetti). Wel heeft men behoefte aan praktische wenken over gemaakte stukken, basisprincipes en technieken.

9. Er moet een verend, stroef, ononderbroken vloeroppervlak van bepaalde minimumafmetingen zijn en ook spiegels, geluidsapparatuur, kleedruimte en sanitair.

10. Groepen die wel gelieerd zijn aan een school worden gezien als een verlengstuk van een commerciële instelling en krijgen prompt problemen bij het aanvragen van subsidies.

11. Daarnaast: opslagruimte (voor decors e.d.), een balletvloer, video-apparatuur (camera en afspeel-apparatuur), een videotheek, waarin bestaand repertoire (gemaakt in en buiten de provincie) is opgeslagen, een bibliotheek met dansvakbladen en publicaties met betrekking tot de amateurdans, een muziekbank met geschikte muziek voor lessen. te muziek voor lessen.

Literatuur

Adviesraad Cultuur Gemeente Groningen: Verslag 1987/1989. Amateuristische Kunstbeoefening en Kunstzinnige Vorming, pag. 27 t/m pag. 30, Groningen 1990.

Adviesraad Cultuur Gemeente Groningen: Toetsing Specifieke Voorzieningen, Groningen 1991.

Andriessen, J., B. Blankert, e.a.: Hoor het beweegt! Plan voor het beleid van gemeente en provincie Groningen voor Beweging, Dans en Mime, Groningen, 1980.

Backes, A., e.a.: Inrichtingsplan Dans, Vereniging voor Kunstzinnige Vorming, Utrecht 1989.

Beljaars, Y., C. Schenk, e.a.: Amateurdans, in: Skript, tijdschrift voor het amateurtheater, pag.10 t/m pag.19, nr 3. 1988, NCA, Amersfoort 1988.

Berg, H.O. v.d., M. v. Gemert: Nederlands Cultuurbeleid en Europese Eenwording. Muziek & Dans, i.o.: Directoraat-Generaal Culturele Zaken, Ministerie van W.V.C., 1990.

Bergman, V.: Cursus Steunfunctie, eindrapport voortgezette scholing van dansdocenten met steunfunctietaken 1986-1990, Oldehove, Naaldwijk 1991.

Borgers, B., C. v.d. Eijnde, e.a.: Danswerkplaatsen Eigentijdse Dans, Landelijk Ondersteuningspunt Kunstzinnige Vorming, Utrecht 1991.

Burgemeester & Wethouders van de Gemeente Groningen: Structuur in Cultuur, Nota over het Cultuurbeleid, aan de gemeenteraad van Groningen, Groningen 1988.

Burgemeester & Wethouders van de Gemeente Groningen: Structuur in Cultuur, nota van aanbieding, Groningen 1989.

Centrum voor Amateurkunst: Realisatieplan voor het Centrum voor Amateurkunst, Groningen 1988.

Culturele Raad Noord-Brabant: Notitie Dansbeleid Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch 1981.

Culturele Raad Noord-Holland: Notitie Amateuristische Dansbeoefening in Noord-Holland, IJmuiden 1986.

Eijnde, C. v.d.: Verslag Landelijk Festival Amateur Theaterdans, Landelijk Ondersteuningspunt Kunstzinnige Vorming, Utrecht 1989.

Fryske Kultuerried: Dans in Friesland, voorstel tot verbetering van de danssituatie, Leeuwarden 1982.

Gemeente Groningen: Het Pamflet, Groningen 1991.

Provinciaal bestuur van Groningen: De Kunst van het Kiezen, het Kiezen voor de Kunst, Groningen, 1984.

Provinciaal Adviesorgaan voor Welzijnsaangelegenheden: Kunst voor de Kiezen, een aanzet tot discussie over het te voeren Provinciaal beleid inzake kunst en cultuur in Groningen, Groningen 1986.

Provincie Groningen: Mooie dingen, werkveldanalyse Kunstzinnige Vorming en Amateurkunst, Groningen, 1988.

Provincie Groningen: Ontwerp Welzijnsplan 1988-1991, jaarprogramma 1988, Deel V, AK/KV, pag. 51 t/m pag. 59, Groningen 1987.

Provincie Groningen: Vaststelling welzijnsprogramma 1991, voordracht van gedeputeerde staten aan provinciale staten van Groningen, nr. 18.160, WW, 59/90, Groningen 1990.

Merkx, W.: Verslag Dansproductie Hardlopers, Doordouwers, Hoogvliegers, dansproject met amateurs, Landelijk Centrum Amateurdans, Utrecht 1991.

Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur: Plan voor het kunstbeleid 1988-1992, pag. 19 t/m pag. 51, 20203 nrs. 1 en 2, Den Haag 1987-1988.

Morel, G., e.a.: Op weg naar een podium. Advies Infrastructuur Amateurdans, i.o. Minister van W.V.C., Nederlands Instituut voor de Dans, Van Campen, Amsterdam 1989.

Morel, G., T. Schenk: Dans in Brabant, Nieuwsbrief Nederlandse Beroepsvereniging van Danskunstenaars, 12 jaargang 1991, nr.5, Boxtel 1991.

Post, C.: Over AK, KV en K, een driehoeksverhouding onder de loep, in: Volksdans nr. 7, pag. 26 t/m 27, Landelijk Centrum Amateurdans, Utrecht 1990.

Schoenmakers, M. e.a.: Evenwichtig Dansbeleid, Federatie van Kunstenaarsverenigingen, Amsterdam 1985.

Stenvers, M.: Werkplannen Dans, Landelijk Ondersteuningspunt Kunstzinnige Vorming, Utrecht 1989.

Stichting Kunstzinnige Vorming Groningen, Centrum voor Amateurkunst: Voortgangsrapportage Centrum voor Amateurkunst juli 1989-juli 1990, Groningen 1990.

Veenstra, A., K. Roorda: AK/KV in Nederland, Rijks Universiteit Groningen, 1988.

Zeeuws Culturele Raad: Dans in Zeeland 1984-1987, Middelburg 1987.

Colofon

Vormgeving omslag: Christa Moesker

Met dank aan: Hans Onno v.d. Berg, Rijksuniversiteit Groningen